БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 130 (8655)
ИЮНИИН
4
СРЕДА
1958 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

ХҮНДЭТЭ АЙЛШАД!

Бурят нютагуудаарнай ахадүүгэй ёһоор, һайн һайханаар айлшалхыетнай хүсэнэбди

☆ ☆ ☆

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай делегациин хүндэлэлдэ

...ССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ П. П. Ло...в, СССР-эй Верховно Соведэй ...иональностьнуудай Соведэй Тү...эгшэ Я. В. Пейве июниин 2-то ...алга хэжэ, Монгол Арадай ...убликын Арадай Ехэ Хуралай ...гациие хүндэлөө. Энэ делегаци ...пын хэдэн оронуудаар аянша..., нютагаа бусажа ябахадаа, ...вада хүрэһэн байгаа.

...НР-эй Арадай Ехэ Хуралай Тү...эгшэ Ч. Сүрэнжав (делегациие ...ойлогшо), делегациин гэшүүд ...Шарав, Ж. Ням, Ж. Агвансодов, ...Арьяа, У. Доржпалам, А. Дул... сайлалга дээрэ байгаа.

Советскэ талаһаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор Ж. А. Ташенев, К. М. Озолинь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн С. М. Буденный, СССР-эй парламентска группын секретарь З. А. Лебедева, СССР-эй Верховно Соведэй депутат И. П. Бойцов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Н. Т. Федоренко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй канцеляриин начальник Н. К. Козлов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд сайлалга дээрэ байлсаа.

Айлшадай дунда Монгол Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Бата, МНР-эй посольствын хүдэлмэрилэгшэд байлсаба.

Сайлалга хани халуунаар үнгэрөө.

Энэ үдэртөө Монголой делегаци Москвагай нэрэмжэтэ каналаар ябажа хараа. Монголой айлшад Бурят-Монголой ниислэл хото Улан-Удэдэ ошожо, гурба хоноод, нютагаа бусаха юм.

(ТАСС).

...онгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэд Бурят-Монголдо ерэбэ

...УРАГ ДЭЭРЭ: Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай делегациие толгойлогшо нүхэр Сүрэнжав аэродром ...э амаршалгын үгэ хэлэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

...юниин 3-най нарата сэлмэг ... Улан-Удын аэропорт. СССР-, ...СФСР-эй, МНР-эй Гүрэнэй ...д һэбшээндэ далбан, намилзан ...но. Хүн зон олооро сугларан-... 12 час үнгэржэ байхада Хамар ...анай орьёл үндэр ууланнуудай ...оор самолёт мүнгэтэн хараг-... түргэнөөр ойртон ерэжэ буу-... Монгол Арадай Республикын ...й Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ ...доржийн Сүрэнжав само-...о түрүүлэн гаража ерэбэ. ...уулан Ехэ Хуралай делегациин гэшүүд Д. Шарав, Ж. Ням, Ж. Агвансодов, Д. Арьяа, У. Доржпалам, А. Дулмаа, мүн МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Бата гэгшэд һубарилдан гаража ерэнэ.

Эрхим хүндэтэ айлшадые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилон, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Хахалов, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Р. Филиппов, СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, министрнүүд, культура, литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэд, Улан-Удын ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд халуунаар угтаа.

Пионернууд айлшадта баглаа сэсэгүүдые барюулна.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилон Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэдые амаршалжа, үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Д. Ц. Цыремпилоной хэлэһэн үгэ

...голой Арадай Республикын ...й Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ ... хүндэтэ нүхэр Сүрэнжав!

...дай Ехэ Хуралай депутадууд ...ай эрхим хүндэтэ айлшад!

...ят-Монголой Автономно Со... Социалистическэ Республи... Верховно Соведэй Президиу...гһөө, тэрээнэй даалгабаряар, ...анай республикын үргэн нии...алшадай зүгһөө эрхим хүндэ... нүхэдые, таанадаар дамжуу...анай ахадүү монгол арадые ...наар амаршалнаб. Арадай ...уралай Түрүүлэгшэ нүхэр Сү... толгойлогшотой Арадай Ехэ Хуралай түлөөлэгшэдые тон ехэ баяртайгаар угтан хүлеэжэ байнабди.

Эрхим хүндэтэ нүхэд!

Гадаадын хоротон дайсанда эсэргүүгээр хэгдэһэн хамтын шанга тэмсэл соо совет, монгол арадуудай хани барисаан батажан мандаһан байна. Таанарай Советскэ Союзда айлшалжа ерэһэн ябадал хадаа эбдэршэгүй энэ хани барисаанай саашадаа бэхижэжэ байһаниие гэршэлнэ.

Манай Бурят-Монголой ажахытай, манай арадай соёл-гэгээрэлтэй, тэрээнэй ажабайдалтай үргэнөөр танилсаха арга боломжые хүндэтэ таанарта—манай эрхим һайн хүршэнэр, ханинарта бүрин олгохоор бэлэн байнабди.

Совет, монгол арадуудай ахадүүгэй хани барисаан мандаха болтогой!

Манай газар нютагуудаар һайн һайханаар айлшалхыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди!

Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай делегациие толгойлогшо нүхэр Сүрэнжав харюугай үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Сүрэнжавай хэлэһэн үгэ

...дэтэ нүхэд, ханинар!

...ай аха дүүнэр, эгэшэ дүүнэр! ...гол Арадай Республикын ...й Ехэ Хуралай түлөөлэгшэ... зүгһөө, бүхы монгол арадай ... таанарта, Улан-Удэ городой ...адай түлөөлэгшэнэртэ, таа... дамжуулан алдарта бурят... арадта ахадүүгэй тон ха...баяр хүргөөд, хани ёһоор, ха...р бидэнэрые угтаһандатнай ...зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ-...

...етскэ Союз, Чехословацка ...блика, Германска Демокра...а Республика болон Венгер...адай Республикада хани ...айлшалһанай һүүлээр, Эхэ ...о бусажа ябаха зуураа, Бу...нголой АССР-эй Верховно ...й хүндэтэ уряалаар Бурят...ой ажалшадтай уулзаха, ...изм байгуулгадаа тэрээнэй ...ан гайхамшагта амжалта ...баян дэлгэр дүй дүршэлтэй ...аха болоһондоо бидэнэр үнэн ...һээ баясанабди.

...-монгол арад Советскэ Союзай олон үндэһэтэ бүхы арадуудтай хамта уласхоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ, совет, монгол арадуудай ахадүүгэй хани барисаае, харилсан ажаллалгые улам үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри хэжэ байна.

Зохёон байгуулхы амгалан ажалдаа саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Эб найрамдалда дуратай бүхы түрүү хүн түрэлтэниие толгойлжо ябаһан агуехэ совет арад мандаха болтогой!

Манай арадуудай эбдэршэгүй, хэтэ мүнхын хани барисаан улам бүри һалбаран мандажа, бэхижэжэ байг лэ!

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилоной, Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ нүхэр Сүрэнжавай хэлэһэн үгэнүүд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаба.

ПРОМЫШЛЕННА БҮХЭСОЮЗНА ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

Промышленностиин 1958 оной бүхэсоюзна выставкэ майн 31-дэ Москвада нээгдээ. Промышленностиин, эрдэм ухаан болон техникын, үйлэдбэриин технологиин талаар манай ороной туйлаһан амжалтануудые харуулха 60-аад мянган экспонат выставкын павильонууд соо, нээмэл талмайнууд дээрэ табигдаа. Заводууд, фабриканууд бүтээн гаргадаг элдэб зүйлнүүдээ: шэнжэлгэ хэдэг институдууд, проект зохёодог организацинууд эрдэм ухаанай, техникын туйлалтануудые үндэһэ болгон бүтээгдэһэн станогууд, машинанууд, аппарадууд, приборнуудые харуулна.

Үдэрэй 12 часай үеэр, выставкэ дээрэ нүхэд А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов гэгшэд ерээ. Тэдэнэр «Наука» гэжэ павильон соо табигдаһан экспонадуудые хараба. Газар дэлхэйе тойрон дабшадаг советскэ гурбан хэмэл одон бодото хэмжээгээрээ түһөөлүүлэн бүтээгдэжэ, тэндэ табигданхай.

Выставкые нээлгэдэ зорюулагдаһан митинг 13 часта болоо. Тэрээн дээрэ «Красный пролетарий» заводой ахалагша мастер С. С. Ларионов, Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой главна инженер К. В. Строганов гэгшэд үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев митинг дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Энэ баярай үдэрөөр—Промышленностиин бүхэсоюзна выставкын нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, промышленна выставкэдэ хабаадагшадые, тэдэнээр дамжуулан манай гайхамшаг хүдэлмэришэн ангиие, инженернүүд, технигүүд болон эрдэмтэдые Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын үмэнэһөө амаршалхыемни зүбшөөрыт. **(Альга ташалга).**

Выставкэнүүд нээгдэхэдээ, хүнүүдэй хэһэн али бүхы ажал хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолдогынь элитэ. Мүнөөдэрэй промышленна выставкэ юун тухай гэршэлнэб? Энэ выставкэмнай индустриальна хүгжэлтын, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые техникын талаар хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ ороной ажалшадай туйлаһан угаа ехэ амжалтанууд тухай гэршэлнэ.

Дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүд амгалан байгуулалтын хэрэгтэ совет арадай туйлаһан амжалтануудые хаража ехээр баясана. Эрдэм болон техникэ хүгжөөлгын талаар —атомай хүсые амгалан хэрэгтэ ашаглалгын талаар, хүнүүдые тээхэ реактивна самолёдуудые, түбинүүд хоорондо ниидэхэ ракетэнүүдые бии болголгын, бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одонуудые дэгдээлгын талаар Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд манай хани нүхэдые баясуулна, дайсадые бахардуулна. Мүнөө эрдэм ба техникын хэдэ хэдэн һалбаринуудые хүгжөөхэ, шэнжэлхы ухаанай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэ Советскэ Союзые хүсэхэ шухала болоо гэжэ капиталистическэ оронуудай түлөөлэгшэд мэдэрдэг болонхой. Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаһан ушар социалистическэ ёһоной ажахын булюу һайниие бүри хүсэдөөр ашаглаха, бүри түргэнөөр урагшаа дабшахын тула шухала гайхамшаг шэнэ арга боломжо нээжэ үгөө. Энэ шэнэдхэлгэмнай экономическа байгуулалтын хэрэгтэ партийна, ажахын зургаануудай дүүргэдэг үүргые бүри ехэ болгоо, нютагуудтахи хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулаа, үйлэдбэреэ эдэбхитэйгээр хүтэлбэрилгэдэ олон миллион ажалшадые хабаадуулха арга олгоо.

Энэ шэнэдхэлгэ гайхамшаг үрэ дүн үгөө. Манай промышленность мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар хүдэлмэрилжэ байна.

Нүхэдүүд! Бидэнэр амжалта туйлаха ёһооролол туйлаабди. Социализм гээшэ бэеэ харуулха, шадабаря гаргаха, арадай дунда барагдашагүй булаг шэнгеэр бурьялан байдаг оюун бэлигые бадаруулхаар хүдэлмэридэ олонхи ажалшадые элсүүлжэ шадаха арга боломжо анха түрүүшынхеэ олгоно гэжэ агуехэ Ленин хэлэһэн юм.

Ленинэй хэлэһэн энэ бодол гайхамшаг тодоор гэршэлэн баталһан жэшээнүүдые манай ажабайдалдахи алхам бүхэндэ харахаар байна бшуу. Манай ороной хүдэлмэришэн анги, ажалшан арад капиталистнуудай дарлалтаһаа хахасажа, засаг түрые гартаа абаад, социализм байгуулха хэрэгтээ имагта һайн эмхидэл, шэн зориг, эдэбхи үүсхэл гаргаһан байна. Хүдэлмэришэн ангиин залуу үетэд хуушан гвардиин революционно уг заншалые халан абаад, коммунистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудтахи зохёон байгуулхы ажалдаа арьбадхан ашаглажа байнхай.

Түсэбүүдээ дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалайнгаа бүтээсэ улам дээшэлүүлхын түлөө, үйлэдбэриин хэрэгые нарижуулан оньһожоруулхын түлөө социалис мүрысөөнэй үргэн далайса, арад түмэнэй гаргажа байдаг бусад бүхы үүсхэлнүүд манай хүдэлмэришэн ангиин ажалай зохёон байгуулхы шэнжые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Ажалайнгаа бүтээсые бүхы талаарнь дээшэлүүлхэ гээшэ арадай ажахын алишье һалбаринуудта ажалладаг хүнүүдэй шухалын шухала зорилго болоно. Энэмнай мүнөө гол шухала, шиидхэхы удхашанартай. Ажалай бүтээсын ургалтань арадай ажахын хүгжэлтын эршые тодорхойлдог, энээнһээ арад түмэнэй ажана тэниглэн байдалай дэбжэлтэ дулдыдадаг байха юм.

Социалистическэ байгуулалтамнай олониитын ажалай бүтээсые капиталистическэ байгуулалтатай жэшээлэшэгүй ехээр дээшэлүүлдэг байна. Тиимэл ушарһаа, Америкын Холбоото Штадуудтай экономическа мүрысөөндэ сохом илажа гарахабди гэжэ батаар этигэдэгбди.

Ажалайнгаа бүтээсын ургалтые улам түргэдхэхын тулада эрдэм ба техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Үйлэдбэриин хэрэгые саашадаа оньһожоруулха, автомадаар хангаха гээшэ угаа ехэ удхашанартай. Энэ асуудалаар һаяхан болоһон бүхэсоюзна зүблөөнэй дүнгүүдһээ харахада, үйлэдбэреэ бүри түргэнөөр оньһожоруулха, автомадаар зэбсэглэхэ бүхы арга боломжо манай орон дотор бии болонхой. Эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна, советскэ болон ажахын организацинуудай анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Предприятинууд, лабораторинууд, институдуудта шэнжэлэгдэжэ бии болгогдоһон шэнэ юумэнүүдые дэмжэхэ, эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэлые дэмжэхэ хэрэгтэй. Промышленностиин бүхэсоюзна выставкэ түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна.

Манай олон мянган түрүү хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд болон предприятинуудай коллективүүд социалистическэ ажалай шэнэ арга, түрүү үүсхэлэй эрхим жэшээнүүдые харуулна.

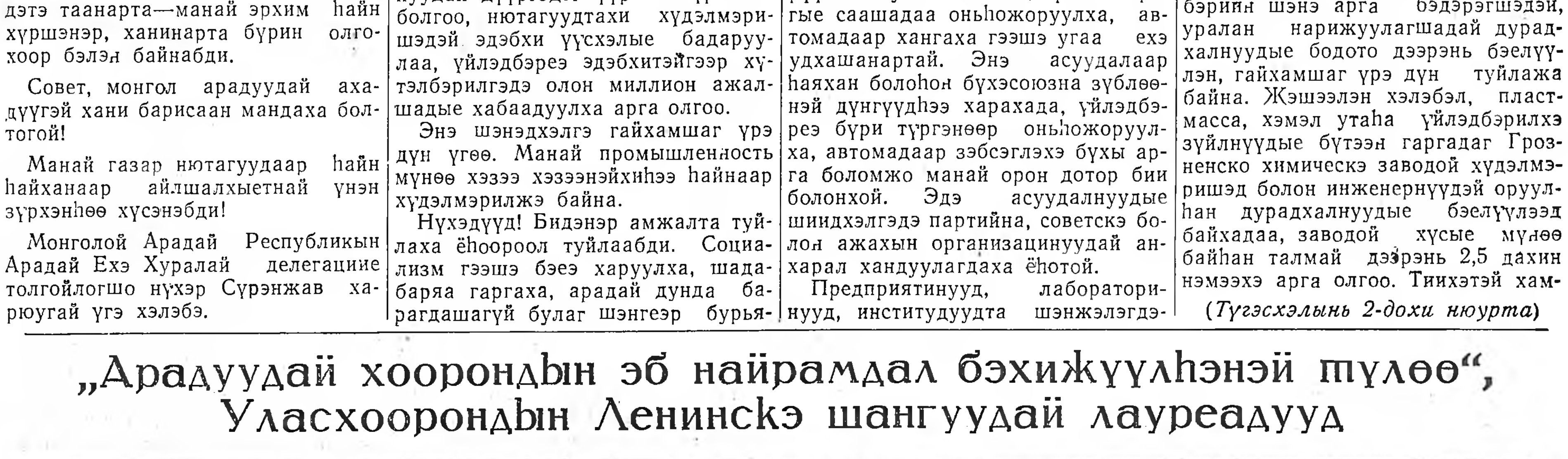
Магнитогорско металлургическа комбинат бүгэдэндэ мэдээжэ. Магнитогорскынхид доменно пеэшэнгүүдые ашаглалгын талаар эрхим жэшээ харуулжа байнхай. Ондоогоор хэлэбэл, магнитогорско доменщигууд өөрынгөө пеэшэнгүүдые орон доторхи дундуур хэмжээнһээ 25 процент үлүү һайнаар ашаглана. Энэ комбинадай булад хайлуулагшад мартеновскэ пеэшэнгүүдэй оёорой дүрбэлжэн метр бүхэнһөө сүүдхэ соо 8,9 шахуу тонно булад гаргажа абана. Гэхэтэй хамта, магнитогорско комбинадай булад хайлуулагшадай ажалайнь бүтээсэ металлургическа промышленностьдахи дундуур бүтээсэһээ 2,5 дахин дээшээ байха юм.

Энэнь тон һайн туйлалта гээшэ, бусад предприятинуудай коллективүүд магнитогорскынхидой дүй дүршэлые халан абаха ёһотой. Зүгөөр, магнитогорско комбинадай үрэ дүнгые бусад заводуудай туйлахань бэрхэтэйшэг байха. Юундэб гэхэдэ, тэдэ заводуудай хэрэглэдэг зүйлынь үлэ мэдэг доошоо, агрегадуудынь хүсөөр багашаг байна. Тиигэбэшье, бүхы металлургическа предприятинуудай ашаглалгынгаа хэмжээе 0,74 процент хүрэтэр дээшэлүүлээд, пеэшэнгэй дүрбэлжэн метр бүхэнһөө булад абалгаяа 8 тонно хүрэтэр дээшэлүүлээд байгаа һаань, бүхы оромнай мүнөө байһан хүсөөрөө жэл бүри 2,5 миллион тонно шэрэм, 3,5 миллион тонно булад нэмэжэ абаха бэлэй. Нүхэд металлургнууд, энэнэй түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй!

Олохон предприятинууд үйлэдбэриин шэнэ арга бэдэрэгшэдэй, уралан нарижуулагшадай дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлэн, гайхамшаг үрэ дүн туйлажа байна. Жэшээлэн хэлэбэл, пластмасса, хэмэл утаһа үйлэдбэрилхэ зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг Грозненско химическэ заводой хүдэлмэришэд болон инженернүүдэй оруулһан дурадхалнуудые бэелүүлээд байхадаа, заводой хүсые мүнөө байһан талмай дээрэнь 2,5 дахин нэмээхэ арга олгоо. Тиихэтэй хам-

(*Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта*)

„Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө", Уласхоорондын Ленинскэ шангуудай лауреадууд

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) **Каору Ясуи**—Хосэйн университедэй уласхоорондын эрхын талаар профессор, атомна болон водородно зэбсэг хорихо талаар Бүхэяпонско Соведэй түрүүлэгшэ (Япон). **Арнольд Цвейг**—уранзохёолшо (ГДР). **Луи Сайян** — Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь (Франци). **Артур Лундквист** — уранзохёолшо (Швеци). **Иосиф Громадка**—профессор, Коменскиин нэрэмжэтэ евангелиин-бурхан шажанай факультедэй декан (Чехословаки).

ТАСС-эй фотохронико.

Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгын түгэсхэл

та капитальна гаргашань оройдоо 7 миллион түхэриг болоһон байна. Хэрбээ шэнэ барилга хэжэ тиимэ хүсэ нэмээхэ гэбэл, 220 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаха байгаа.

Предприятинуудай үйлэдбэриин хүсые бүри һайнаар ашаглаха зорилготой гайхамшаг үүсхэлэй гаргадахын хажуугаар, продукциин өөрынь үные улам химдаруулхын түлөө, мүнгэ зөөри, материальна хэрэгсэлнүүдые зүбөөр ашаглахын түлөө хүдэлөөн үшөө үргэнөөр дэлгэржэ байнхай.

Энээнтэй дашарамдуулан, Донбасстахи Лутугинай нэрэмжэтэ шахтын харьяата нүхэр Кольчигай бригадын шухала дүй дүршэл тухай хэлэхые хүсэгдэнэ. Энэ бригада малтан абтадаг нүүрһэнэй өөрынь үные химдаруулхын түлөө социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан байна. Тус бригадын шахтёрнууд хүсэ, материал бағаар гаргаад, нүүрһэ ехээр малтан абаха арга боломжын бии байһые элирүүлээ. Тэдэнэр участогтахи арга боломжоёо һайтар шэнжэлжэ үзөөд, тулга хэхэ модо, мүн бусад зүйлнүүдые арьбалха, тэрэшэлэн механизмуудые бүри һайнаар ашаглаха хэмжээ-ябуулга хараалаанхай. Тэрэ хэмжээ-ябуулгаяа бодото дээрэнь оролдосотойгоор бэелүүлжэ байна. Шэнэ ёһоор гурба һара соо хүдэлмэрилөөд байхадаа, тонно нүүрһэнэй өөрынь үные 2 түхэриг 70 мүнгөөр хүнгэрүүлээ.

Донецкэ шахтёрнууд һайн юумэ хэжэ эхилээ! Тонно нүүрһэнэй өөрынь үные бүхы орон соогоо хошоод түхэригөөршье химдаруулбал, мүнөө жэл гүрэндэмнай нэгэ миллиард шахуу түхэригэй арьбалалта болохо. Энэ мүнгэ зөөреэр жэл соо дүрбэ миллион үлүүтэй тонно нүүрһэ үгэхэ шадалтай долоон шэнэ шахта гү, али 640 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын 530 гэр баригдаха байгаа.

Энэ үүсхэлэй гайхамшаг һайниинь юуб? Совет хүн үйлэдбэриингөө бодото эзэн болонхой, бүхы арадай аша туһа тэрээндэ ойлгосотой, хүндэтэй байна гэжэ энэнь харуулна. Тус үүсхэлые хаа хаанагүй дэмжэн дэлгэрүүлбэл, арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи продукциин өөрынь үные химдаруулхын түлөө ниитын хүдэлөөн болгобол, олоной хүсые нилээд ехээр арьбалха, тиигээд манай Эхэ ороной баялигые улам бэхижүүлхын, арад зоной байдалые улам һайжаруулхын тулада шухала нэмэлтэ мүнгэ зөөреэр хангаха байна.

Промышленна бүхы үйлэдбэриин техническэ талаараа саг үргэлжэ хүгжэн дэбжэжэ байдаг ябадал — тэрэнэй саашадаа ургаха шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Шэнэ техникэ ашаглахатаяа хамта, үйлэдбэриин эмхидхэлые улам нарижуулха, тусхай мэргэжэл, хамжажа үйлэдбэрилхэ ябадал промышленностьда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Гүрэнэй журамые шангаар сахиха, хамжажа бүтээһэн зүйлнүүдые дамжуулан үгэхэ уялгануудаа предприятинуудай, экономическа районуудай бүримүһэн, хаһа саг сооһь дүүргэхэ гээшэ манай предприятинуудай, тиимэ болохолоороо, бүхы промышленностиин эмхидхэлтэй һайнаар хүдэлмэрилхэ зайлашагүй эшэ нүхэсэл болоно.

Нүхэдүүд! Мүнөөдэр нээгдэжэ байгаа промышленна выставкэ хадаа арадай ажахые хүгжөөлгэдэхи мүнөө үеын гол илгаануудай нэгые —тэрэнэй шухала шухала һалбаринуудай шанарайнгаа талаар техническэ шэнэ шатада дэбжэлтые элирхэйлэн харуулна. Техникын хүсэн түгэлдэр хүгжэлтэдэ түшэглэн, эрдэм ухаанай шэнэ шэнэ туйлалтануудые ашаглажа, бүтээн гаргадаг продукциингаа хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэхэ гэһэн СССР-эй экономическа гол зорилгые нилээд түргэнөөр шиидхэжэ шадаха болоод байнабди.

КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленумэй шиидхэбэриин дүүргэлтэ энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэмнай шухала алхам боложо үгэхэнь лабтай. Тус Пленум химическэ промышленностьяа, илангаяа синтетическэ материалнуудые үйлэдбэрилгэ бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ үргэн ехэ программа хараалаа. Тиихэтэй хамта, үйлэдбэрилгынгөө хүсые хүгжөөхэ хэрэгтэмнай химиин дүүргэхэ үүргын хэмжээлэшэгүй ехээр ургаһые манай партиин Центральна Комитет хараада абаһан байна.

Химическэ промышленностиие хүгжөөхэ зуураа, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай техническэ дэбжэлтэ хангаха, үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргалгые эрид ехээр үргэдхэхэ зорилго эршэмтэй түргэнөөр шиидхэжэ шадаха байнабди.

Химическэ промышленностиие хүгжөөхэтэеэ хамта, хүндэ индустриин бусад һалбаринуудай саашанхи дэбжэлтэ хангалсаха шухала. Энэмнай арадай бүхы ажахые хүгжөөхэ, Эхэ оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ үндэһэн гол зүйл байгаа, байна, байхашье.

Хүдэлмэришэн ангиин, инженернүүд болон технигүүдэй шэн зоригто ажалай ашаар социалистическэ промышленностьяа хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтанууд тухайда хэлэхэ зуураа, манай гайхамшаг эрдэмтэдэй габьяа тухай мүн лэ хэлэлсэхэ хэрэгтэй байна. Тэдэнэй онсо гайхамшаг туйлалтануудай үндэһөөр энергетикэ, машина бүтээлгэ, металлурги, хими, радиотехникэ, автоматика, телемеханика хүгжөөлгын олохон асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, үйлэдбэридөө шэнэ техникэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, технологическа шэнэ онол зохёохо аргатай болообди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эрдэм болон техникын тон орёо нарин асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ манай эрдэмтэдэй хэдэ хэдэн гайхамшаг илалта туйлаһандань совет арад омогорхоно. Совет ороной эрдэмтэд инженернүүд болон хүдэлмэришэдтэй хамтадаа эрдэм болон техникэдэ шэнэ зам гаргажа шадаха, байгаалиин хүсые мэдэлдээ оруулха, тэрэниие арад түмэнэй аша туһада зорюулан хэрэглэхээр ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха байһыень мүнөө бүгэдөөрэн мэдэрдэг болонхой.

Хүдэлмэришэн анги, инженернүүд, технигүүд, эрдэмтэд, социалистическэ индустриин бүхы хүдэлмэришэд Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ асуудалаар урдань табигдаһан зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаха байха гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет этигэнэ.

Коммунистическэ партиин XX съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада бүри ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха хэрэгтэй.

Экономико болон соёл болбосоролоо хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахын тула урагшаа найдамтайгаар дабшахабди. Советскэ Союзайнгаа хүсэ шадалые улам батадхаха, социалистическэ Эхэ оронойнгоо баялигые арьбадхан, арадайнгаа баян дэлгэр, болбосон һайхан байдалые үшөө дээшэнь дэбжээебди, нүхэдүүд!

Советскэ Союзай хүдэлмэришэн анги мандаха болтогой!

Совет арад мандаха болтогой!

Советскэ Союзай түрэл Коммунистическэ партимнай мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулха замаар урагшаа, шэнэ илалтанууд тээшэ дабшая! **(Нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалга болобо).**

Корейн Арадай-Демократическа Республикын Национальна оборонын министр Москвада ерэбэ

Корейн Арадай-Демократическа Республикын Национальна оборонын министр армиин генерал Ким Гван Хеп, Корейн Арадай армиин булэг генералнууд болон офицернүүдтэй хамта июниин 1-дэ Москвада ерэбэ.

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский, Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев, Авиациин Маршал К. А. Вершинин, адмирал С. Г. Горшков, Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой главна политическэ управлениин начальник генерал-полковник Ф. И. Голиков, советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бусад түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын Алас Дурна зүгэй таһагые даагша, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн М. В. Зимянин КНДР-эй, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ армиин генерал Ким Гван Хепые угтаба.

Армиин генерал Ким Гван Хеп гэгшын Москвада ерэһэнтэй дашарамдуулагдан, аэродром дээрэ хүндэлэлэй харуул табигдажа, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүд наадагдаа.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын «Коминтерн» колхозой 1-дэхи комплексно бригадын бригадир Д. Лубсанов кукуруза тарижа ябаһан тракторист Д. Добчиновта даабари үгэжэ байна.
М. Намниловай фото.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын ябаса тухай

1958 оной июниин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг, совхоз	Хабарай культурануудай тарилгаһа ниинь	Ороолото ба бобово культуранууд	Силосэй культуранууд (кукурузагүйгөөр)	Кукуруза	Нэгэ жэлэй ургамалнууд
Б-Кударын	84,7	99,2	76,2	10,0	4,0
Баргажанай	61,9	80,9	63,8	0,4	22,7
Баунтын	18,7	100,0	—	—	—
Бичурын	84,7	96,5	102,3	96,1	15,9
Зэдын	72,1	98,1	28,4	64,6	10,0
Яруунын	65,7	98,2	54,0	12,6	11,3
Заиграйн	76,1	98,8	62,3	107,1	5,4
Закаменай	64,2	101,8	48,7	—	13,2
Иволгын	82,7	100,0	74,8	132,1	2,5
Кабанскын	83,4	101,6	51,2	72,5	30,6
Хэжэнгын	79,2	100,9	64,2	70,0	33,6
Кударын	75,5	89,5	78,2	93,7	7,3
Курумканай	65,7	90,9	71,7	23,6	8,2
Кяхтын	70,5	98,8	68,0	90,0	5,5
Мухаршэбэрэй	78,6	98,2	85,2	66,9	2,7
Ахын	—	—	—	—	—
Прибайкальска	76,2	97,3	87,1	60,7	9,3
Хойто-Байгалай	—	—	—	—	—
Сэлэнгын	71,3	104,9	73,0	85,3	9,1
Тарбагатайн	86,2	100,8	114,4	80,9	8,2
Ториин	76,8	101,4	44,0	125,5	7,1
Түнхэнэй	85,9	94,5	90,1	86,4	29,2
Хориин	76,0	105,5	132,4	87,3	12,9
СОВХОЗУУД:					
Бичурын	83,1	—	47,2	110,5	8,7
Борьёогой	50,3	—	104,7	15,4	15,5
Яруунын	74,5	—	100,0	—	46,0
Кяхтын	65,0	—	129,0	8,3	13,0
Сэлэнгын	68,4	—	75,5	110,7	8,4
Хориин	56,5	—	44,3	69,5	27,1
«Эрдэм»	71,8	—	66,6	100,0	20,1

Кукурузын эшэ бултайгаа

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Субагта гэжэ газарта таригдаһан кукурузын эшэ бултайжа эхилбэ. Тэндэ Григорий Попов, Леонид Добеев гэгшэд тарилга хэһэн байна.

Мүн тус колхозой Түхүм гэжэ газарта кукуруза нэгэ жэгдээр, һайнаар гаража байнхай. Нүхэр Ганжуровай агрегат эндэ тарилга хээһэн.

Һаядаа тэдэнэр кукурузынгаа газар борнойлжо эхилхэнь. Ленинэйхид кукурузын гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ эшэ набшаһа абахаар шиидэнхэй.

Кяхта. **М. Шиханов.**

Квадратно-гнездовой аргаар

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). Аймагай «Звезда» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цивилёв, парторганизациинь секретарь нүхэр Быков) кукуруза тарижа эхилээ. Кокуй гэжэ газарта ажалладаг нүхэр Былковой, Олейниковой комплексно агрегадууд түрүүшынгээ үдэр 10 га газарта квадратно-гнездовой аргаар кукуруза тариба.

Тэрэшэлэн аймагай «Гигант» колхозой нүхэр Коноваловай даадаг комплексно агрегадайхид кукуруза тарижа эхилээ юм.

О. Раднаев, манай корр.

Мэргэжэлтын зүбшэл

Хартаабха ургуулха тухай

Хэнэйшье мэдэһээр хартаабха арадай ажахыда, промышленностьда үнэтэ түүхэй эд—спирт, крахмал болон холимол материалай зүйлнүүдые үгэдэг. Мүн хүн зоной эдеэ хоолой шухала продуктһаа гадна, ниитын малдашье шэмэтэ һайн тэжээл боложо үгэдэг гээшэ. Тиигээд энэ культурые һайнаар тарижа ургуулаа һаа, ямаршье газарта үндэр баян ургаса абтадаг байна. Манайшье эндэ, Байгал шадар хартаабхын бараг һайн ургаса абтадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр А. Н. Макаровагай звеногойхид үнгэрэгшэ жэлдэ 9,5 гектар газарай га бүриһөө 125 центнер хартаабха, зарим газарайнь гектар бүриһөө 250 центнер ургаса абаа. Түнхэнэй аймагай «Искра» артелиин гэшүүн нүхэр Л. Д. Маншеев 8,5 гектарай га бүриһөө 191 центнер хартаабха, Кударын «Путь к коммунизму» колхозой таряан ажалай бригадын бригадир нүхэр Н. З. Михайлов 11 гектар газарай га бүриһөө 167 центнер хартаабха абаа һэн.

Хартаабхые эгээл урэжэл һайнтай, шииг нойто элбэгтэй, һайнаар элдүүрилэгдэһэн газарта агротехникые наринаар сахижа таряад, ургасын хойноһоо харууһалбал, колхоз, бригада, звено бүхэндэ энэ культурын баян ургаса абажа болохо байна.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө харахада, тэдэнэр наг шэбхээр һайса үтэгжүүлһэн, урда жэлынь орооһо таряа гү, али тэжээлэй ургамал тариһан, сэбэр пар дээрэ хартаабхаяа һуулгадаг байна. Хэрбээ хоёр дахин хахалагдаһан пар дээрэ хартаабха тарихаһаа, гектар бүридэнь 30—40 тонно наг шэбхэ гаргадаг. Урда намарынь хахалагдаһан газарта хартаабха тарихадаа гектар бүридэ 10—15 тонно нэгшээгдэһэн шэбхэ гаргана. Мүн тарилгын газарай гектар бүридэ 1—1,5 центнер азотно үтэгжүүлгэ, 2—3 центнер суперфосфат наг шэбхэтэй суглань тараадаг байгаа.

Тарэшэлэн тарихаһаа 7—8 хоног урид хартаабхын үрэһые газаа гаргажа, һайнаар сэбэрлээд, мууень илгажа хаяха, наранда дулаасуулжа, формалин гү, али меркуран хороор хордожо тариха шухала. Хартаабхын үрэһэн 50—80 граммһаа баға бэшэ шэгнүүртэй байха ёһотой. Манай эндэ хартаабхые майн тэнгэһээ хойшо тарихада һайн, ургасаншье намар эртэ һайса эдеэшэһэн байдаг. Хүндэшэг хүр[...]һэтэй газарта үрэһөө 8—10 сантиме[тр] гүнзэгыдэ таряад, хүнгэншэг хүрьһэт[эй] газарта 10—12 сантиметр гүнзэгыдэ т[а]рижа болохо. Тарилга хэхэ газараа дала[н] гүй болотор, һайса жэгдэлэн элдүүрил[хэ] хэрэгтэй. Тиигээд хартаабхаяа «СКГ-4» машинаар квадратно-гнездовой аргаар т[а]риха гү, али уридшалан маркировко х[э]һэн поли дээрэ «КОН-2» маркын культиватор хэрэглэн гараар тарихада болохо.

Хартаабхаяа тариһанайнгаа һүүлээ[р] 10—15 хоноод газараа борнойлходо, тии[гээд] удаань эшынь гараһан хойно хоёр[...] дохи борнойлго хэхэдэ зохистой. Ургасын[...]гаа ряд хоорондохиие зундаа 3—4 дахи[н] тракторай культиватораар хэрээһэлүүл[жэ] элдүүрилхэ хэрэгтэй. Хартаабхын сэсэглэ[...]жэ, эшэнүүдэйнь 15—20 сантиметр үндэ[р] болоод байхада, нүхэнэйнь шорой обоол[...]хо, буртаг үбһыень түүжэ хаяха ёһотой. Ургасаяа 3—4-һөө үсөөн бэшэ дахи[н] уһалхада тон һайн. Тарилга хэхэһээ урид[...] газараа уһалаад, хартаабхын ургажа, с[э]сэглэжэ байха үедэ үшөө 2—3 дахи[н] һайса уһалха. Илангаяа наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэһэн газар уһалх[а]да үрэ ехэтэй болодог. Мүн хартаабхын эшын буурсаглажа байхада уһанда худ[...]һэн шэбхэ, шубуунай аргал хаяжа, минеральна үтэгжүүлгэ, үнэһэ гаргажа, нэмэлтэ тэжээл үгэхэдэ ургасань һураггүй дээшэлдэг юм.

Тиигээд хартаабхаяа заабол сентябриин 20-һоо оройтонгүй малтажа эхилхэ хэрэгтэй. Хартаабхаяа машинаар гү, али тусхай комбайнаар малтаад, һүүлдэнь газарын хахалжа, үлэһэн хартаабхыень түүжэ аба[...]ха гү, али тэндээ шахамал гахайнууд[ые] оруулжа адуулхадашье яахаб.

Манай эндэхи олонхи аймагуудта го[л] түлэб «Курьер» (снежинка), «Берлихинген», «Кобблер», «Ранняя Роза» сортын хартаабха таригдадаг юм. Эдэ сортонуудые һайн газарта зүбөөр тарижа, оролдо[жо] ургуулаа һаа, гектар бүриһөө дунда зэр[г]гээр 180—250 центнер ургаса абтад[аг] байна.

Байгша онһоо колхоз, совхоз бүхэн т[э]рэнгынгөө газарта һайн үрэһөөр тари[ж]а хэжэ, нютагтаа тааруу хартаабхын өөр[ын] сортовой үрэһэтэй болохын түлөө тэмэ[...]зэргэтэй.

А. Литвина, Е. Раханова, агрономууд.

Нooһo хайшалалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхэбди

Колхозоймнай ажахын гол һалбари хонин ажал юм. 1957 ондо ехэнхидээ нарин ба нарибтар 506 центнер нooһo хайшалжа, 2 миллионһоо үлүү олзо доход абаһан байнабди.

Мүнөө хабар 18500 толгой хони хайшалхаяа байнабди. Тиихэдээ хонин бүриһөө 3200 грамм гү, али хамта 597 центнер нooһoн хайшалагдахаар хараалагдана.

Хонидой нooһo гээлтэгүйгөөр хайшалжа абахын тулада энэ харюусалгатай хүдэлмэриие саг сооһь, эмхитэйгээр үнгэргэдэг заншалтайбди.

Мүнөө нooһo хайшалалгаяа урданайхиһаа ондоогоор, шэнэ арга хэрэглэн эмхидхэхэ гэжэ байнабди. Хэрбээ урдань хонидоо олон газарта хайшалдаг байбал, мүнөө хони хайшалдаг пунктнуудаа томодхожо, хоёр пункт болгообди. Тиихэдэмнай ажалай эмхидхэл һайжарха, хүдэлмэриин гаргаша химдарха байна. Мүн механизаци үргэнөөр хэрэглэжэ, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэбди. Урдань нэгэ хүн үдэртөө дунда зэргээр 30—35 хони хайшалдаг һэн. Харин мүнөө жэл 50—60 толгой хүрэтэр хайшалха байна.

Мүнөө жэл манай колхоз нoo[һo] һоёо фабрикада сэхэ эльгээхэ ба[й]на. Тиимэһээ нooһoной шанар[ые] илгаруулха өөрын лаборатори[тай], нooһo нягталха пресс-машина[тай] байнабди. Түсэбэй ёһоор нooһ[o] хайшалалга дээрэ 150 шахуу хү[н] нooһo шэрэхэ, хони хайшалагша[д]ые зөөхэ 5 автомашина хүдэлх[э] юм. Электро-агрегадуудые һаа[...]гүйгөөр хүдэлгэхын тула хони[...] хайшалагшадта заабари, туһалам[жа] саг дарыдань үгэхэ гэжэ колхозой мэргэжэлтэд-зоотехнигүүд, ве[те]ринарна хүдэлмэрилэгшэд, дү[й] шэлтэй механизаторнууд оролдоно.

Манай колхоздо хони хайшала[л]га июниин 5-һаа жэгдэрэн эхилээ[д] июниин 15-да гүйсэд дүүргэгдэ[хэ] байна. Мүнөө хонишоднай хо[ни] хайшалалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие дүүргэжэ, «ургасаяа» эрхи[...] шанартайгаар хуряажа, 1958 он[д] ганса нooһoнһoo 2437000 түхэр[иг] олзо доход абаха гэһэн социалистическэ уялгаяа дүүргэхын түл[өө] эсэшэ сусашагүйгөөр ажалла[жа] байна.

Б. Г. Монтоев, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо, ветврач.

ШҮҮМЖЭЛЭЛЭЙ ТҮЛӨӨ МҮРДЭГДЭН ХЭҺЭЭГДЭНЭ

Даши Лобсанов «Бурят-Монголой үнэн» газетын редактораар удаахан хүдэлмэрилһэн юм. Өөрынгөө уялгада хайша хэрэгээр хандадаг, таарахагүй ябадал гаргадаг байгаа.

Энээниие редакциин коммунистнуудай хэрэгсээнгүй орхихо ёһогүй байһаниинь элитэ. Таһагые даагша нүхэр Жугдурова, фотокорреспондент нүхэр Мантаев 1956 оной намар КПСС-эй Бурят-Монголой обкомдо бэшэгээр хандажа, Лобсановай хүдэлмэридэхи буруу зүйлнүүд тухай, һаймһаран билдагуушалха, бэе бэеэ үмөөрхэ ябадал редакцида дэлгэрүүлһэн тухайдань мэдээсэһэн байгаа. Обкомой секретарь, соёл сурталай асуудал даадаг нүхэр Очиров тэрэ бэшэгые «шалгажа үзөөд, элидхэхые гүйнаб» гэһэн резолюцитайгаар пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо нүхэр Цыбудеевтэ үгэһэн юм.

Нүхэр Цыбудеев обкомой секретариин даалгабариие гурбан һара соо баряа. Тэрэнэй һүүлээр лэ энэ асуудал обкомой бюро дээрэ харагдаһан байна. «Редакци дотор тааруугүй оршон байдал тохёолдонхой: «хурса шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлгэ гаранагүй», «редактор нүхэр Лобсанов өөрынгөө уялгада харюусалгагүйгөөр хандана, хүнэй зохёолые үбэршэлхэ ябадал гаргана. Мэдэл доро байһан хүдэлмэрилэгшэдтөө нүхэр Лобсанов шэрүүнээр хандадаг, ноёрхуу, дээрэлхүү зан гаргадаг» гэжэ мэдэрэгдээ һэн. Редакторто зэмэ үгтэһэн байгаа.

Обкомой бюрогой шиидхэбэриие редакциин партийна организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ үедэ олохон коммунистнууд—нүхэд Жугдурова, Бардамова, Мангатханов, Шатонов, Мантаев, Дугаров болон бусад Лобсанов тушаа шанга шүүмжэлэл хэһэн юм. Редактор алдуугаа мэдэрээд, «мүрдэхэ хабшаха ябадал гаргахагүйб» гэжэ мэдүүлһэн байгаа.

Гэбэшье суглаанай һүүлээр, тэрэ дары Лобсанов дурагүй хүдэлмэрилэгшэдтөө доболжо ороһон байна. 16 үлүүтэй жэл журналист ябаһан нүхэр Жугдуровае түбхын түрүүн мүрдэбэ. Лобсанов тэрээниие хүдөө ажахын таһаг даагшын уялгаһаа сүлөөлөөд, бэшэгэй таһагта оруулаа.

Зүгөөр, шүүмжэлэл хабшагша «ябуулгаа хэжэ» хүсэд урьдөөгүй. Энэ жэлэй февральда болоһон областной партийна конференци Лобсановые КПСС-эй обкомой гэшүүндэ һунгаагүй, тиихэдэ обкомой пленум тэрээниие редактораар баталаагүй. Энэ тушаалда нүхэр Цыбудеев томилогдоо һэн.

Шэнэ хүн ерэжэ, редакцидахи байдалые заһаруулха бэзэ гэжэ һанахаар байгаа. Теэд, тиимэ юумэн болоогүй. Шэнэ редактор уридшалагшынгаа «хараа шугамые» баримталжа үргэлжэлөө. Бэшэгэй таһагые даагша болгогдон Лобсановаар томилогдоһон нүхэр Жугдурова уданшьегүй литературна хүдэлмэрилэгшэдэ хүрэтэрөө доошоо оруулагдаһан юм. Тэрээнһээ байтагай, мүнөө нүхэр Цыбудеев Жугдуровае редакциһаа холодуулха һанаатай байдаг.

Урда тээхи редакторай зүгһөө бусадай зохёол үбэршэлһэн ябадалые элишэлһэн, коммунист нүхэр Бардамовада ээлжээн тудаа: Лобсанов тэрээниие информациин таһаг даагшын тушаалһаа гаргажа, литературна хүдэлмэрилэгшэ болгоһон юм. Тэрэнэй баримта болгон, Бардамова хүхөөр үхибүүтэй дээрэһээ командировкодо гараха аргагүй байна гэһэн тон жэгтэй шалтагаан дурдаа бэлэй. Мүнөө баһа тиимэл шалтагаанаар нүхэр Бардамова корректор болгогдон... томилогдонхой. Нүхэр Бардамова месткомдо гомдол бариһан байна. Дээдэ тээхи зургаануудта хандыт гэжэ тэндэнь һанамжалан дурадхаһан байгаа ха. Гэхэ зуура, корректорэй уялга дүүргэхэеэ арсаһанайнь түлөө гээд, Бардамовае ажалһаань гаргаха тухайда Цыбудеев приказ гаргаһан байна. Тиихэдэнь Бардамова партиин обкомой секретарь нүхэр Очировто ошоһон байгаа. Тэрэнь Цыбудеевтэ хонходоод:

—Хэр хүдэлжэ байнат—Хэтэрүүлнэгүй аабзаш?—гэжэ обкомой секретарь асууба.

— Үгы бэзэб,—гээд редактор харюусаба.

— Тиигээ һаа, хүдэлжэл мэдэ.

Тэрэнэй удаа хахад һарын үнгэрһэн хойно Бардамовае корректорэй тушаалда... һөөргэнь оруулаа һэн.

Шүүмжэлэлэй түлөө гансашье Жугдурова, Бардамова хохидоо бэшэ юм. «Бурят-Монголой үнэнэй» редакцида табан жэл хүдэлһэн, тэндэ партида ороһон, журналист боложо ургаһан нүхэр Шатонов баһал тиимэ «хэһээлтэ» үзөө. Һүүлэй нэгэ жэлэй туршада нүхэр Шатонов партийна ажабайдалай таһагые даагшын уялга дүүргэһэн байгаа. Шатонов зооветинститудта экзамен барибашье, конкурсоор орожо шадаагүй. Тиигээд редакцидаа бусажа ерэхэдэнь, редакторай орлогшо нүхэр Гомбоева Шатоновые ажалда дахин абахаяа арсаба. Юундэ тиигээ юм?

— Энэ Шатонов хашартай хүн даа,—гэжэ месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Мантаевта хэлээд, ингэжэ нэмээһэн гэхэ: —Редакциин хүтэлбэрилэгшэдтэй ходо арсалдадаг агша.

Партийна суглаан дээрэ Лобсановые шүүмжэлһэн нүхэр Мангатхановшье ре[дак]циһаа гаргагдаа. Мангатханов корр[екто]рээр хүдэлмэрилжэ байгаад, багшана[й] институдай заочно отделенидэ һура[жа] юм.

—Институдаа дүүргээд, литератур[на] хүдэлмэрилэгшэ болохош,—гэжэ ре[дак]циин хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хар[...] хэлэһэн байха.

Мангатханов өөрөөшье тиигэхэ гэжэ [...] мэлзэдэг байгаа. Нүхэр Мангатханов [ин]ститудаа дүүргээд, редакцидаа ерэбэ [...] Теэд, редакциин хүтэлбэрилэгшэд өөһэд[...] гөө найдуулга тухай үни «мартажа[...]һан» байба. Мангатханов тэдээндэ [...] хашартай байшоо ха.

Редакциин хүтэлбэрилэгшэд ямар нэг[эн] хүдэлмэрилэгшые ондоо ажалда оруу[л]даа, түрүүшээр тэрээнтэй хөөрэлдэдэ[г] байна гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрээнһээ [бай]тагай, гаргаһан приказууд доторнь: [...] рээниие сүлөөлхэ» гү, али «тэрээ[...] тиимэ тушаалда томилхо» гэхэһээ [...] ямаршье баримта дурдаһан ушар [...] байдаггүй.

«Бурят-Монголой үнэнэй» хүдэлмэ[ри]лэгшэдые ажалһаань гаргаха гү, али [...] шонь тушаалда оруулхадаа «таһагу[...] бэхижүүлхэмнай» гэдэг байгаа, тии[...] байһаар. Үнэндөө, гуримгүй байдал ш[...]жэлһэн хүнүүд лэ ажалһаа гаргагд[...] байха юм. Тэдэнэй орондо шадабари [...] тай, дүй дүршэлгүй хүнүүд оруулагд[...] Тиимэ бэхижүүлгэһээ ямар туһа гар[...] гэжэ асуугдана?

Ар. Андохинов, «Бурят-Монголь[ская] правда» газетын таһагые даа[гша].
Ф. Вольных. (Манай корр).

Улан-Удэ.

«Советская Россия» газетын 1958 оной июниин 1-нэй номерһоо абажа толилогдобо.

КПСС-эй БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ОБКОМОЙ III ПЛЕНУМ

Партиин Бурят-Монголой обкоэй III Пленум дээрэ «КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленумэй дүнгүүд, бластной партийна организацин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн лэсэгдээ. Энэ асуудалаар партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр У. Хахалов элидхэл хээ.

— Химическэ промышленностиие урдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленумэй тогтоол хадаа манай социалистичеэ арадай ажахын саашадаа һалгаран мандаха хэрэгтэ ехээр нүлөөлхэ байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Мүн энэ тогтоол промышнна продукциин хүн бүхэндэ хүрөөр түрүү капиталистическэ орондые түүхэтэ богони болзор хүсэхэ гэһэн СССР гүрэнэй экономическа гол зорилгые шиндхэлгэдэ, ажалшан арадай ургажа байгаа эрилтые хангалгада айхабтар ехэ ашатай туһатай һаниинь элитэ. Тиимэһээ энэ тогтоолые бүхы партимнай, бүхы совет араднай халуунаар дэмжэнэ.

Химическэ үйлэдбэри эмхидхэхэ ехэ боломжонууд манайшье республикада бии гэжэ нүхэр Хахалов хэлэбэ. Заиграйн аймагта химическэ талаараа сэбэр известняк олдоно. Тэрэнэй һуури дээрэ синтетическэ каучук, карбиткальци, содо, бусад олон утэгжүүлгэ үйлэдбэрилжэ болохо байна.

Кяхтын силлиманит хадаа 10 процент хүрэтэр пирит гэжэ холисотой. Тэрэнһээнь жэл соо 400 мянган тонно хүрэтэр сернэ кислота гаргажа болохо. Мүн республикадамнай химическэ промышленностьда хэрэглэгдэхэ бусад зүйлнүүд байха. Мүн республикын газар дээрэ бүтээгдэхэ хүдэлмэриие шангадхаха хэрэгтэй.

Искусственна бүд, модоной, химическэ болон гидролизно продукци бүтээн гаргахын тула ой модоной баялигые, тэрэнэй хаядалые хэрэглэжэ болохо, хэрэглэхэ уялгатайбди.

Манай Бурят-Монголдо химическэ промышленностиин предприятинууд дэгээн томонь болохо Брянскиин целлюлозно-вискозно комбинадай барилгые хурдадхаха хэрэгтэ Арадай ажахын Совѐдэй, партийна болон советскэ организацинууд анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ саашань хэлэбэ. Энэ томо предприятиие хараалһан болзорто—1963 ондо ашаглалгада оруулхын түлөө бүхы хэмжээ абтаха ѐһотой. Гэбэшье, энэ шухала предприятиин барилга үшөөл муугаар ябуулагдана. Комбинадай барилгые түргэдхэхэ тушаа совхоз хүсэд оролдолго гарганагүй.

Ажалшан зоной дунда химическэ мэдэлэлгын амжалтанууд болон химическэ промышленностиин арадай ажахыда болон совет хүнүүдэй

эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ айхабтар ехэ ашатай байһыень үргэнөөр ойлгуулжа үгэхэ асуудалда элидхэлшэ анхаралаа табяа.

Республикын промышленностиин энэ жэлэй дүрбэ һарын хүдэлмэриин дүнгүүдые харуулха зуураа, элидхэлшэ олохон предприятиин хүдэлмэриин дутагдалнуудые элишэлбэ. Тимлюйскэ цементын завод доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй. Мүн мяха, һүнэй промышленностиин зарим предприятинууд гүрэнэй түсэб дүүргэнэгүй.

Зарим предприятинуудта ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые химдаруулха даабари дүүргэгдэнэгүй. Хүдэлмэриин салин хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдана. Илангаяа «Забайкаллес» комбинадай, Галуута-Нуурай рудоуправлениин предприятинуудта ажалай бүтээсэ хүдэлмэриин салингай ургалтаһаа гээгдэжэ ябана.

Бусад совнархозуудта эльгээгдэхэ ѐһотой продукциие түсэбэй ѐһоор саг соонь дүүргэнгүй байжа зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй жаяг заршам эбдэдэг, тэрээнтэй эбсэжэ болохогүй гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. «Главлесбумсбыт» управлени Кемеровскэ болон Эрхүүгэй совнархозуудта эльгээгдэхэ ѐһотой 21 гаран мянган кубометр модо саг соонь ябуулжа шадаагүй. Мүн Сэлендумын станок бүтээдэг завод, мехстеклозавод, «Механлит», Илькинскэ заһабарилгын мастерской бусад предприятинуудта хэрэгтэй болохо зүйлнүүдые саг соонь гаргажа үгэдэггүй байна.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ мүн лэ ехэ дутагдалнууд бии. Барилгын-монтажна хүдэлмэриин жэлэй түсэб оройдоо 26,3 процент, тэрэ тоодо совнархозой барилгын предприятинууд миил 22,8 процент дүүргээ. Барилгын 154-дэхи трест, «Джидастрой» болон «Забайкаллестрансстрой» трестнүүд илангаяа хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Арадай ажахын Совет болон республикын Министрнүүдэй Совет барилгын һайн база байгуулха, нютагай материалнуудаар барилганууды хангаха тушаа зохихо хэмжээ абаагүй, барилгын тусхай зургаануудые бэхижүүлхэ, «Бурмонголпроект» гэжэ конторын хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалые шиндхээгүй байһаар.

Арадай ажахын Совѐдэй зүгһөө хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилэгдэһэн, предприятинуудай ажал хүдэлмэридэ саг соонь оролсонгүй, тэдээндэ бирагүйгөөр туһа хүргэһэнһөөнь боложо совнархозой харьяата олохон предприятинуудай хүдэлмэридэ ехэнүүд дутагдалнууд бии байһаар гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

***

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй дүн, областной партийна организацин зорилгонууд тухай партиин обкомой секретарь нүхэр А. У. Хахаловай хэһэн элидхэлэй һүүлээр олон үгэ хэлээ.

Тэрээн түрүүлэн КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь нүхэр Оглоблин үгэ абажа, райононгоо коммунистнуудай, ажалшадай Партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолые ехээр баажа, бүримүһэн дэмжэжэ байһан тухай мэдүүлбэ. Үгэ хэлэгшэ анхаралаа райононгоо промышленна предприятинуудай хүдэлмэриин дүнгүүдтэ хандуулба.

Промышленность болон барилгын хүдэлмэрилгые хубилгаһанай ашаар манайшье районой предприятинуудай хүдэлмэри дээрэһээ һайжарагдана. Энэ жэлэй үнгэрһэн һарануудта предприятинуудынай нэгэ хэмжээр хүдэлжэ, шанарайнгаа, тоогоошье талаар һара бүри даабари дүүргэжэ байгаа.

Тиигэбэшье, предприятинуудай хүдэлмэридэ һаад хэдэг горьтой дутагдалнууд олон. Энэ юун дээрэһээ болоб гэхэдэ, нэн түрүүн совнархозой хүтэлбэрилэгшэд, управлениин хүдэлмэрилэгшэд предприятинуудай хүдэлмэриие тодорхойлон шэнжэлхэ, доторойнь арга боломжонуудые хүсэдөөр элирүүлэн хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй. Тиимэһээ үйлэдбэриин түсэб табигдахадаа олон алдуу гаргагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Саашань нүхэр Оглоблин модоной промышленностиин хаядаһые хэрэглэжэ, гидролизно спирт гаргаха тушаа хэлээ. Хэрбээ гансахан манай районой модо үйлэдбэрилдэг предприятинуудай хаядаһые хүсэдөө хэрэглээ һаа, жэл соо 6—7 миллион литр гидролизно спирт гаргажа болохо байна бшуу. Мүнөө болотор энэ хаядаһые миил түлижэ, элдэб жаама руу хаяжа дууһана-

Энэ асуудалые һаяхан модоной заводой хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсээд, гидролизно спирт гаргаха заводые модоной заводой дэргэдэ барьяа һаа. тааруу гэжэ тодорхойлһон байнабди. Илангаяа модоной заводой мүнөө шэнээр баригдахаяа байхада энэ асуудалые бүхы талаһаань хаража үзэхэ шухала гэжэ нүхэр Оглоблин онсолон тэмдэглэбэ.

— КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленумэй тогтоол соо саг зуурын бэшэ, харин холын хараата программа табигдаа, — гэжэ областной партийна һургуулиин директор нүхэр **Кузичев** үгэеэ эхилнэ.—Химиие гансахан промышленностьда бэшэ, мүн хүдөө ажахыда хэрэглэжэ болохо байна. Жэшээнь, наг шэбхэһээ метан гэжэ газ гаргажа, электростанци хүдэлгэдэг тухай «Советская Россия» газетын энэ жэлэй мартын 7-ной номерто толилогдоһон статья тон һонирхолтой байгаа. Мүнөө партийна һургуулиинхид тиимэ биоэнергетическэ станци бариха бүхы документаци захюулжа асараад байна. Һаяар республикынгаа нэгэ колхоздо тиимэ станци бодхожо туршаа һаа. зүйтэй гэжэ һанагдана. Тиигэбэшье, энэ асуудалые эрдэмтэд бүхы талаһаань хаража үзэхэ болоно.

Республика дотор түрүүшын томо химическэ промышленностиин предприяти болохо целлюлозно комбинадые барижа байһан барилгын 1-дэхи трестын начальник нүхэр **Новиков** үгэ хэлэхэ зуураа, энэ жэлдэ 70 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ гэбэ. Үнгэрһэн дүрбэн һарада трестын хүдэлмэришэд хараалагдаһан түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ. Май һарын түсэб мүн лэ дүүргэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ барилгашад байрын гэрнүүдые бодхоожо байнхай. Энэ жэлдэ 20—25 мянган дүрбэлжэн метр гэр бүтээхэ аад, оройдоо 7,9 мянгыень дүүргээбди. Энэ талаар Сэлэнгын шпалозавод манда бэлэн гэрнүүдые гаргажа үгэхэ аад, тон мууса хүдэлнэ, арайхан 30 процентыень дүүргээ.

Мүн комбинадай барилга эхилээд, бетон гаргаха завод бүтээгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Тиигэбэшье, комбинадай барилгада түмэрэй элдэб томо зүйлнүүд дутaлдана. Энээн тушаа совнархоз бодото туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Гадна, комбинадай барилгада туһалха «Сантехмонтаж», «Спецстрой» гэхэ мэтэ предприятинууд мууса хүдэлнэ гэжэ нүхэр Новиков мэдүүлбэ. Тиихэ зуураа, түмэр харгын барилгада, электролини татахада хэрэгтэй болохо юумэнүүдэй дутуу байһые үгэ хэлэгшэ тодорхойлбо.

Химическэ промышленностиин арадай ажахыда айхабтар ехэ аша туһатай байһан тухай, тэрэниие хүгжөөхэ тушаа партиин ЦК-гэй абаһан тогтоолой шухала удхашанартай байһые Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой директор нүхэр **Болотов** тэмдэглээд, даажа байһан предприятиингаа хүдэлмэри тухай хэлээ. Шэлэй механизированнэ заводой үйлэдбэридэ содо дуталдажа, нилээд ехэ һаад үзүүлнэ. Мүн шэлые ябталха модоной хүсэд байгаагүйһөө боложо, тэрэниие хэрэглэгшэдтэнь саг соонь ябуулха арга олгогдоногүй.

— Манай республикын газар дээрэ химическэ промышленность хүгжөөхэ түүхэй эдлэл, шухала малтамалнууд элбэг,—гэжэ геологическа управлениин главна инженер нүхэр **Зубарев** мэдүүлбэ. Илангаяа ой модон, сэбэр известняк элбэг. Шэл хэхэдэ хэрэгтэй, мүн химическэ аргаар бусад зүйлнүүдые бүтээн гаргахада орохо сульфатшье олдохо. Зорилго юуб гэхэдэ, газар дайдынгаа үнэтэ баялигуудые богони болзорто хүсэдөөр тодорхойлхо хэрэгтэй. Тиимэһээ геологическа управлениин хүдэлмэридэ али болохоор туһалха, химическэ шэнжэлэлгэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха шухала болоод байна.

Арад зондо ехээр хэрэгтэй болодог эдлэлнүүдые, илангаяа элдэб зүйлэй бүд, арһан гутал, хүүгэдэй гутал, хубсаһа, оймһо элбэгээр бүтээн гаргахын түлөө химическэ промышленностиие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн партиин ЦК-гэй майн Пленумэй тогтоол угаа ехэ удхашанартай гээшэ гэжэ Бурмонкоопсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр **Танхаев** хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленум дээрэ гүрэнэй ажахын түсэбэй дүүргэлтэ тухай хэлсэгдэһэн байна. Энэ жэлэй гүрэнэй түсэбтэ элдэб барилгын хүдэлмэри ехэхэн һуури эзэлнэ. Тэрэниие бэелүүлхын түлөө барилгын хэрэгсэлнүүд шухала болоно. Тиигэбэшье, республикымнай аймагуудай эд хэрэглэлэй союзуудай складуудта нилээд ехэ цемент, шифер, сонхын шэл хэбтэжэ байна. Эдэ бүгэдые тоолоо юм һаа 1,5 миллион түхэригтэ хүрэнэ. Мүн хэдэн миллион түхэригтэ бензин хэбтэжэ байһаар. Барилгын хэрэгсэлнүүд Зэдын, Закаменай, Сэлэнгын, Яруунын аймагуудта муугаар абтана. Энэ ушарһаа боложо эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэри муудана, гол складуудта бэрхэшээл ушаруулагдана. Тиимэһээ аймагуудай советскэ, партийна органууд энээндэ анхаралаа табиха бэзэ гэжэ найдагдана.

— Сэлэнгын аймагай промышленна предприятинууд түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ,—гэжэ партиин тус айкомой секретарь нүхэр **Тихоненко** мэдүүлбэ. Энэ жэлдэ Галуута-Нуурай шахтанууд урдынхиһаа һайнаар хүдэлнэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Тиигэбэшье, предприятинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон байха. Зарим предприятинуудта хүдэлмэришэнэй салингай юрэнхы хэмжээнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэһээ түрүүлжэ ябана. Иимэ байдал илангаяа нютагай промышленностиин болон модо үйлэдбэрилдэг предприятинуудта үзэгдэнэ. Зарим предприятинуудай түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэдэнь, тэдээнтэй холбоотой нүгөөдүүлынь һаад хүргэдэг. Жэшээнь, Галуута-Нуурай нүүрһэшэдэй түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэдэнь, түмэрзамшад вагоноор хангадаггүй. Тэрээн дээрэһээнь боложо, 15 мянгаад тонно шулуу нүүрһэ харгын захаар хаяатай байна. Тиимэһээ түмэрзамшад баһал түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө бодожо үзэхэ зэргэтэй. Мүн партиин обком болон совнархоз энэ ушарые анхаралдаа абажа, Галуута-Нуурай шахтые вагоноор хангаха тушаа хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Нүхэр Хахаловай элидхэл соо Селендумын станок бүтээдэг заводой хүдэлмэри шүүмжэлэлдэ ороо. Яахадааб гэхэдэ, тус завод энэ жэлэй дүрбэн һарада 60 станок бүтээбэшье, 80 станок хэрэглэгшэдтэнь эльгээжэ шадаагүй. Ушарынь тэрэ станогуудынь электромоторгүй байшоо. Тиимэ моторнууд Владимирска, Кемеровскэ, Ярославска заводуудһаа абтаха байгаа бшуу. Энээн дээрэһээ харахада, совнархозуудай хоорондохи холбоо барисаан һула байна. Мүн түсэблэлгын, проектнэ хүдэлмэридэ зарим дутагдалнууд ушардаг. Галуута-Нуурай электростанциие ашаглалгада оруулха гэхэдэ элдэб шухала зүйлнүүд, кабель, электрын хүсые хэмжэхэ приборнууд болон бусад юумэнүүд үсөөдэнэ. Тиимэһээ арадай ажахыда айхабтар ехэ хэрэгтэй энэ электростанци хүдэлжэ эхилээдүй, саг үргэлжэ гэдэргэ татагдана. Электрын хүсэнэй дутамаһаа боложо нүүрһэ абаха хүдэлмэриин һуларха ушар үзэгдэдэг.

Зооветинститудай багша нүхэр **Шниппер** үгэ хэлэхэдээ, республика дотор химическэ промышленность хүгжөөхэдөө нютагайнгаа эрхэ байдалые, республикынгаа ажахын гол һалбаринуудые хараада абаха хэрэгтэй гэбэ. Целлюлозно завод шадар штапельна болон торгон бүд нэхэдэг томо фабрика бариха хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Энээниие манай совнархоз үсэд нэтэрүүгээр союзна правительствын урда табиха бэзэ гэжэ найдагдана.

Гадна, Кяхтын силлиманидые, мүн бусад газарта олдоһон малтамалнуудай хаядаһые хэрэглэжэ, сернэ кислота жэлдээ хэдэн зуу мянган тонно гаргаха арга бии байна. Манай арһанай заводуудта хэрэгтэй болодог дубильна экстрат үйлэдбэрилхэ аргатайбди. Тиигэбэл тэрэниие аяар Башкирһаа зөөхэеэ болихо байнабди.

Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые шиндхэхэ хэрэгые гансахан геологическа управленидэ найдаад һууха бэшэ, харин манай институдуудай, совнархозой эрдэмтэдэй соведүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Манай Эхэ ороной саашадаа һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй майн Пленумэй тогтоолой айхабтар ехэ аша туһатай байһан хадань бүхы коммунистнууд, хүдэлмэришэднай тэрэниие халуунаар дэмжэнэ гэжэ «Тимлюйцемстрой» трестын партийна организациин секретарь нүхэр **Каширихин** мэдүүлбэ.

Энэ тогтоолоор зоригжоһон барилгашад шифер үйлэдбэрилхэ заводые түсэбэй ёһоор июниин 15-да ашаглалгада оруулха байгаа һаа, тэрэнээ арбан хоног урид бэелүүлхэ гэжэ шиидээд, үсэд шангаар ажаллажа байна. Мүнөө барилгын хүдэлмэри дүүрүүтэй байнхай, коллективнай абаһан уялгаяа бэелүүлхэ гэжэ найдагдана.

Нүхэр Каширихин мүн барилгын хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд тушаа тогтоо. Нэн түрүүн барилгын түсэб муугаар табигдана, үнгэрһэн таба һарын туршада манай трестын барилгын түсэб гурба дахин һэлгэгдээ. Тиимэһээ партийна, профсоюзна организациин хүдэлмэридэ, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэдэ, мүн гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ бэрхэшээл ушаруулна.

Барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөриие элдэб олон газарта бутаруулангүй, харин үсөөн барилганuудта гаргашалжа, тэдэниие түргөөр ашаглалгада оруулха хэрэгтэй гэһэн партиин ЦК-гэй заабари дүүргэгдэнэгүй. Манай республикын түсэблэдэг эмхи зургаанууд, совнархоз урдынхяараал мүнгэн зөөри олон барилгада сасана. Тиимэл хадаа Кабанскын загаһанай заводые бариха хэрэгтэ 8 миллион түхэриг һомологдоо һаа, тэрэнэйнь оройдоо 500 мянган түхэригынь энэ жэлдэ гаргашалагдахаар хараашалагдаад, үнгэрһэн апрель һарада бүхыдөө хэрэглэгдэшоо. Хэрбээ түсэблэдэг зургаануудайхяар хүдэлөө юм һаа, энэ заводые барихын түлөө 16 жэл хэрэгтэй болоно бшуу.

Пленум дээрэ совнархозой барилгын управлениин начальник нүхэр **Ланской**, гүрэнэй банкые эрхилэгшэ нүхэр **Черненко**, «Забайкаллес» комбинадай главна инженер нүхэр **Маслов**, совнархозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Каспаров**, КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Ножкин** гэгшэд үгэ хэлээ. Тэрэнэй һүүлээр Пленум тусхай тогтоол баталан абаа.

Искусствын, уран зохёолой

ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Бурят театр декадын урда тээ

Театр гээшэ музей, университедтэл адляар үндэһэ яһатанай бэеэ хүсэжэ болбосоронги болоһые гэршэлдэг юм гэжэ ородой агуухэ драматург А. Н. Островский бэшээ һэн. Октябриин Агуухэ революциин ашаар лэ бурят арад национальна театртай болоо. Бурят драмын театрынхид харагшадтаяа ходо уулзажа байха аргатай. Юундэб гэхэдэ, манай артистнууд жэлдээ хэдэн һара аян замда ябажа, республикын холо, ойрын аймагуудаар зүжэг наада табидаг юм. Тиимэһээ, репертуараа тэрээндэ тааруулан зохёодогбди. «Будамшуугай» 300 дахин табигдабашье, хүнүүд үшөөл хараха дуратай байдаг. Энэ зүжэг манай эндэ харуулагдахаһаа гадна, Татарта, Тувада, Яхадта, Хакассида табигдажа байнхай.

Манай артистнууд мүнөө республикын аймагуудаар ябажа байна. РСФСР-эй арадай артистнууд Ч. Г. Генинов, Н. С. Гендунова, РСФСР-эй габьяата артист А. С. Ильин, артистнууд С. Уладаева, П. Лосев гэгшэдһээ бүридэһэн бүлэг Бичурын, Мухаршэбэрэй, Закаменай, Ториин, Кяхтын, Кударын аймагуудай ажалшадта Ц. Шагжинай «Эй даа, Базар, Базар..!» гэжэ зүжэг, дуу, танцануудые харуулхаяа гараа. БМАССР-эй арадай артистнууд Ю. П. Шангина, И. Е. Миронов, БМАССР-эй габьяата артистнууд Ц. Б. Дамдинов, Г. Ф. Лосев, Д. Д. Дондуков, Ж. М. Иванов, С. М. Халтагарова, артистнууд Самандуев, Чимитова, Рабсалов, Гончикова болон бусад Читын областиин Ононой районде, Агын национальна округто һаяар ошожо, Э. Вальдын «Домовой», Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэхэ мэтэ зүжэгүүдые харуулхань. Энэ бүлэг Хориин, Хэжэнгын, Яруунын, Заиграйн аймагуудаар һаяхан ябажа ерээ.

Артистнуудай гастрольдо гарахадаашье, бурят-монгол искусство болон уран зохёолой декадада бэлэдхэл тухайда мартадаггүй. Манай театр декадада табан зүжэг абаашахаар бэлдэжэ эхилэнхэй. «Будамшуу» зүжэгнай Москвагай харагшадые һонирхуулха бэзэ гэжэ һанагдана. «Ухаанһаа болоһон уйдхар» гэдэг А. С. Грибоедовэй зүжэг Ц. Галсанов бурят хэлэн дээрэ оршуулаад, театрнай табиба. Энэ зүжэгые харагшад халуунаар угтаа. Тэрэнээ бүри һайжаруулхын тула саашадаа оролдохобди. Хитадай драматург Цао Юй гэгшын «Тайфун» гэжэ зүжэгые (Ц. Шагжинай оршуулга) театрын коллектив бэлдэжэ эхилээ.

Шекспирэй «Зунай һүниин зүүдэн», «Отелло», Шиллерэй «Инаг дуран ба харата мэхэ» гэхэ мэтэ хэдэн зүжэгүүдые урдань табиһан байбашье, һүүлэй үедэ тэдэнээ театрнай харуулаагүй. Мүнөө Шиллерэй «Дээрмэшэд» гэжэ зүжэг табихаар шиидэнхэйбди. Ц. Дугарнимаев Ц. Бадмаев хоёр энэ драмые оршуулжа эхилэнхэй.

Национальна репертуарай онсо шухала байһаниинь мэдээжэ. «Будамшууһаа» гадна, мүнөө үеын бурят арадай байдал харуулһан зүжэг Москвада харуулха зэргэтэйбди. «Түрүүшын жэл», «Хабарай дуун», «Дойбод сохилго» гэһэн зүжэгүүд бии болобошье, декадын эрилтэ хангахаар бэшэ байна.

Ленинградай театральна институдай Бурят-Монгол студиие дүүргэгшэд мүнөө жэл нютагаа бусажа ерэхэнь. Эдэнэй олонхинь бэлигтэй залуу артистнууд болохо янзатай. Залуушуулые һургалгада институдай багшанар Т. Г. Сойникова, С. С. Клитин, О. И. Небельской, З. С. Стасова гэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадаһан тухай тэмдэглэмээр. Бурят-Монголой Национальна студиин дипломно зүжэгүүдэй декада Станиславскиин нэрэмжэтэ (Ленинградтахи) байшан соо мүнөө боложо байнхай. Тэдэнэр нёдондо зун Улан-Удэдэ, республикын зарим аймагуудта практика гараһан юм. Д. Жалсараев, Ц. Будажапов, Н. Шагдарова, З. Вазарова, З. Цыдыпов болон бусад «Ревизор», «Собака на сене», «В поисках радости», «Дядя Ваня» гэжэ зүжэгүүдтэ бэрхээр наадаа һэн.

Москвада болохо искусствын, уран зохёолой декадада эртээнһээ, һайнаар бэлэдхэхэ шухала. Гэбэшье, мүнөөнэй үеые харуулһан зүжэгүүд үгы шахуу. Тиимэһээ, уран зохёолшодой ойрын сагта тиимэ зүжэгүүдые бэшэхыень хүлеэгдэнэ.

Харалгын зал, сценэ гэхэ мэтэмнай багадана. Тиимэһээ манай театрын шэнэ байшан барюулха хэрэгтэ республикын хүтэлбэрилхы органууд халуун анхарал хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ц. Балбаров, театрын директор.

Багашуулай гэртэ

Улан-Удын оршондо, Үдэ голой эрьѐдэ сагаахан гэрнүүд харагдана. Төөриһэн, «аяншалхаар» забдаһан үхибүүд эндэ асарагдадаг юм. Холо, ойроһоошье ерэһэн үхибүүд бии. Жэшээлхэдэ, долоотой Саша У. Иволгада байдаг хүгшэн эжыдээ ошохоёо Ильинкэһээ ерээ, арбан табатай Володя И. поездһоо буулгагдаа. Тэрэ хүбүүн Хабаровскһаа баруулха гэжэ ябаһан байба. Үдын саана байдаг дүрбэтэй Таня Ф. наадажа ябаһаар төөришөө.

Эдэ бишыхан айлшадай зариманиинь түсэбэйнгөө бүтээгүйдэ буйгаалдаг, шэнэ хубсаһанһаа түрүүшээр арсадаг, тоомоо таһархаа һанадаг байха. Үхибүүд эндэ удаан баригдадаггүй. Мэдээ абамсаараа гэртэхидынь ерэжэ, тэдэниие абаашадаг. Зарим үхибүүд удаан — недели, һара соошье байдаг юм. Эдэнэрые һайнаар эдеэлүүлхэ, элүүрыень хамгаалха гэжэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд оролдоно. Хүмүүжүүлэгшэд багашуудые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулдаг.

...Үхибүүд газаагуур прогулкада ябадаг. Бултадаа согтой хүхюунүүд наадана. Харин нэгэ басаган гунигтайхан. Дуршэлтэй хүмүүжүүлэгшэ тэрэ басагые обѐороодхино. Эрэ тахяагай ходо дууладаг байхада, эмэ тахяа юундэ дууладаггүй юм гэжэ тэрэ басаган бодолгото болоһон байна.

Үхибүүдэй элдэб асуудал табихада, эрхэлхэдэ, үгэ дуулажа үгэхэгүйдэ, хүмүүжүүлэгшэнь тон болгоомжотойгоор хандаха зэргэтэй. Эндэхи хүмүүжүүлэгшэд үүргэеэ һайнаар дүүргэнэ. Тэдэнэй нэгэн Сима Александровна Бабичева наймадахи жэлээ ажаллажа байнхай.

А. Дольѐн.

Ленинград. Эндэ хэмэл арһа үйлэдбэрилэн гаргадаг фабрика бии юм. Энэ фабрика жэл ерэхэ бүри арһанай зүйлэй элдэб олон юумэнүүдые бүтээн гаргадаг болоно. Капроноор каракуль нэхэдэг цех түхеэрэгдэнхэй. Эндэ зуу шахуу элдэб машина, агрегадууд тодхогдожо, тэдэнэр капроной утаһануудые эблүүлэн татадаг, хүрмэдэг, бүд дээрэ нягтаар нэхэжэ, каракуль болгодог байна. Эндэ жэл ерэхэ бүри хэмэл каракуль ехээр үйлэдбэрилэн гаргагдадаг болоно.

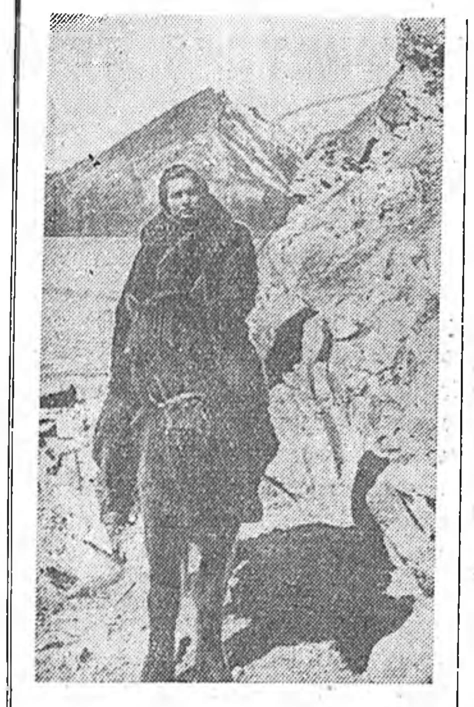
Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 70 процент ехэ каракуль нэхэгдээ. Зоной ехээр хэрэглэдэг каракуль ойрын хоёр жэл соо хоёр дахин ехээр гаргагдадаг болохонь. Хүриншье, харашье, ялаганаһан борошье үнгэтэйгөөр будагдаһан хэмэл каракуль гансашье малгай, захада орохо бэшэ, тэрээгээр мүн дэгэл оёгдохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хэмэл каракуль нэхэдэг цехтэ. Үдэрэйнгөө даалгабариие 160 процент хүрэтэр дүүргэдэг эрхим хүдэлмэришэд В. П. Голикова (зүүн гартань), Н. А. Коптева гэгшэд ажаллажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Элдэб һонин

Зондоо хүндэтэй Тамара

Саяан үндэр уулын хабшал соогуур урдаһан Аха мүрэн уһаяа холын далайда шудхажа эхилээ. Эндэхи ажалшад энэ голой эрьеын захаар зурыһан зүргэ харгыгаар гансахан хазаар морёор ябаха аргатай болобо.

Колхозуудай малай гүүртэнүүд тээшэ зурыһан харгыгаар ганзагадаа улаан хэрээһэтэй сумка уяһан залуу басаганай хазаар морёор ябахань ходо харагдадаг. Энэ хадаа XX партсъезд колхозой дэргэдэхи медпунктые даагша фельдшер Тамара Белявская гээшэ. Тамара басаган Ахын аймагта ерэһээр тиимэшье үни болоогүй аад, бурят хэлэ түргөөр шудалжа, колхознигуудтай ядалгүй бурядаар хөөрэлдэдэг болонхой.

Колхозой малай гүүртэнүүд дүшэ-табин модоной газарта таранхай юм. Малшадай байрые холошоонгүй, үбэлэй хүйтэн, зунай халуунии илгангүй нүхэр Белявская мориёо унаад, малшадта эмнэлгын туһаламжа үзүүлхэеэ ошодог байна. Комсомолка Тамара өөрынгөө уялга оролдосотойгоор дүүргэхын хажуугаар малшадай дунда ябуулагдадаг ойлгууламжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гүүртэнүүдтэ ерэхэдээ шэнэ газетэнүүдые уншажа, малшадта Эхэ орон дотороо, мүн хилын саана боложо байһан һонинуудые хөөрэжэ үгэдэг. Тиимэһээ энэ колхозой гэшүүдэй дунда нүхэр Белявская ехэ хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фельдшер Тамара малай гүүртэ ошожо ябана.

П. Жужаевай фототекст.

Бата СЭРЭНДЭЛЭГЭИ

Геолог нүхэртөө

Үндэр хангил уулададаа
Үнгын шулуу бэдэрэн,
Үхибүүн бага наһандаа
Үетэн бидэнтээ сэнгэн,
Ябаһыеш һанахада
Ямар зохид бэ, нүхэрни!
Ходол нэгэ тээ таһаршоод,
Хойноһоомнай хүсэдэг бэлэйш.
Ямаршьеб шулуу харажархёод,
«Ябыт ябыт!» гэдэг бэлэйш.
Байгаалиин нюусые һайнаар
Бидэнэр тиихэдэ мэдээгүйбди.
Газар уһаяа суурхуулмаар
Геолог болохыш таагаагүйбди.
Эрдэмтэ геолог болобош,
Эршэтэ замаар зорибош.
Орьёл шулуун хадынгаа
Оньһон түлхюурынь оложо,
Абдарыень нээхэдэш —
Алмаз шулуун яларха гү,
Али урдашни һайханаар
Алтанай хашарһан сасарха гү?

Июнь һара

(Фенологой тэмдэглэл)

Июнь—халуун зунай түрүүшын һара. Энэ һарада үнгэ бүриин сэсэг олоороо һалбардаг.

Һарын түрүүшын хахадта тала дайдаар сэнхир хүхэ сахилза сэсэглэхэ байна. Холимог модотой ой тайгаар, намаг газараар ягаан болон бадма сэсэгүүд ургадаг юм. Эдэ сэсэгүүд манай эндэхи нуга тохойн, ой тайгын шэмэг болодог. Июниин тэн багта ой модон соогуур домбо сэсэг ургадаг.

Энэ һарын хуушаар лёнхобо сэсэг һалбарха байна. Уула хадын энгэр майлаар улаалзай сэсэг дэлгэрхэ. Заахан набшатай харганын набтархан һөөгүүдтэ алтарма шара сэсэг баглайрхэ.

Нуга гол газараар, ойн соорхойгоор бадан болон бусад сэсэгүүд ургаха байна. Июниин хахад багта үлирэй эшэ дун сагаан сэсэгээр будантадаг.

Зунай эхеэр алирһа, нэрһэ, гүлзээргэнэ, зэдэгэнын эшэнүүд сэсэглэдэг. Республикын хойто аймагуудта мойһон сэсэглэжэ захалха.

Эртэ сэсэглэдэг ургамалай үрэһэн энэ һара соо болбосоржо эхилхэ байна.

Үшөөһэ, хайлааһа модоной үрэ эдеэшэжэ, задаран унаха, мүн июниин хорёодоор уляангирай үрэһэн задаран унаха юм. Энэ үедэ колхозуудта помидорой рассада газарта һуулгаха, тарилгын хойноһоо харууһалга хэхэ хүдэлмэри эхилхэ байна.

Июниин һүүлээр республикын урда аймагуудта эртын орооһото культуранууд (хабарай шэниисэ, хара таряан) колосложо захалха юм. Энэ үедэ сабшалангай, бэлшээриин ургаса түргөөр гараха, мүн элдэб хорхой шумуул, эрбээхэй, һоно батагана гэхэ мэтэ олон болохо юм.

Зарим жэлнүүдтэ таршаа хорхой элбэгжэжэ, сабшалан тарлалангай, овощиин ургасада хоро хүргэдэг байна.

Июнь һара хадаа шубуунай жэргэхэ, дальбараагаа дэгжээхэ һара болоно. Уулын үндэр модондо уянгалдаг хүхы донгодожо, һайхан дуугаа үдэр һүнигүй зэдэлүүлхэ сагынь энэ һарада ерэдэг. Гол горхо дахажа, шугы бургааһан соогуур элдэб шубууд жэргэхэ.

Олонхи шубууд энэ һарада үндэгэлжэ, дальбараагаа дэгжээн ехэ болгодог. Илангаяа июниин гурбадахи арбан хоногто хура, һойр, хүдүүгэй дальбараа гарадаг байна.

И. Котов.

Нютагай нэрын удхаһаа

Заримдаа хада хабсагайн, гол горхоной, нуурай, тала нютагай нэрэнүүд үнэтэ малтамал олохо, уһанай шанарые тухайлха, һонирхолтой түүхэ, ушарал мэдэхэ арга боломжо олгодог байна. Тиимэһээ нютаг нютагай наһажаал хүнүүдтэй хөөрэлдэжэ, элдэб газарай, гол мүрэнэй нэрэнүүдэй ямар удхатай байһые асуужа абаха гээшэ ехэ туһатай байжа болодог.

Нэгэтэ Степиянска алтанай уурхайн хүдэлмэришэн Лапин гэгшэ Кырк—Кудун гэжэ нютагай нэрээр һонирхоһон байгаа ха. Тиин тэрэниие казах хэлэн дээрэһээ оршуулхада «Дүшэн худаг» гэһэн удхатай байба.

— Яахадаа нэгэ газарта аяар 40 худаг байха болоо юм?— гэжэ бодоод, Лапин хуушанай худагуудые малтан гэхэдэнь, алтанай һудаһан олдоо һэн гэхэ. Удаань геологууд шэнжэлэлгэ хэжэ, тэрэ нютагһаа алтанай баян уурхай олоһон байна.

Енисей мүрэн ненецкээр Енасе гэжэ үгэһөө уламжалан бии болоһон байна. Оршуулхада, Енасе гэжэ үгэ «үргэн мүрэн» гэһэн удхатай.

Чусовая гэжэ голой нэрэ баһа һонин удхатай. Анха түрүүн тэрэ уһан 3 ондоо яһатанай хэлэн дээрэ «Чу», «Су», «Ва» гэжэ нэрэтэй байһан юм ха. Эдэ нэрэнүүдэй алиниинишье уһан гү, али гол гэһэн удхатай юм.

Ябланай шэлэ гэжэ Сибириин суута хадын нэрэ монгол удхатай. Тэрэ анханда «ябган дабаан» гэжэ нэрэтэй байгаа.

Эртэ урдын Рипейскэ хадануудые VIII зуун жэлдэ татарнууд Урал гэжэ нэрлэһэн байгаа. Татар хэлэн дээрэ «Урал» гэжэ үгэ «бэһэн» юм. Европа Ази хоёрые бэһэлэн һалгааһан энэ хадые татарнуудай иигэжэ нэрлэһэниинь яһала зүбтэй.

Зарим нэрэнүүд ан арьяатантай, ургамалтай холбоотой байдаг. Жэшээлхэдэ, Брянск город анха түрүүн Брынь, урдань Дебрянск гэжэ нэрэтэй байһан юм. Энэ нэрэ «дебри»—ой тайга гэһэн үгэһөө гараа. Яахадааб гэхэдэ, Брянскда ой тайга ехэ элбэг юм.

Байкал гэжэ нэрэ «Бай-кул» гэжэ яхад үгэһөө уламжалан бии болоо. Яхадһаа оршуулхада тэрэ «загаһаар баян нуур» гэһэн удхатай.

А. Меньчуков.

Барилгын модо бэлдэбэ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Ш. Мархюев, Б. Цыренов, Зунхуурайн леспромхозой электрохюрөөшэн Эпов гэгшэд Балгаһата нютагта 150 кубометр барилгын модо бэлдэбэ. Энэнь хонинной байра барилгада хэрэглэгдэхэ юм.

К. Жалсараев.

Хори.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Болгариин коммунистическэ партиин VII съезд нээгдэбэ

СОФИ, июниин 2. (ТАСС). Болгариин коммунистическэ партиин VII съезд Болгариин коммунистическэ партиин байшан соо мүнөөдэр нээгдээ. Юһэн часта съездын делегадууд заседаниинуудай зал соо сугларaад байба. Олон тоото айлшад—промышленностиин, хүдөө ажахын түрүүшүүл, гүрэнэй, партийна ажал-ябуулагшад, Арадай армиин түлөөлэгшэд, шэнжэлхы ухаанай, искусствын хүдэлмэрилэгшэд эндэ байлсаа.

Болгариин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүдэй, ахадуу коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудай гэшүүдэй зал соо орожо ерэхэдэнь делегадууд болон айлшад нэрьесэ альга ташан угтаа.

БКП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Тодор Живков съездые нээбэ. Шиидхэхы, мүн зүбшэхэ дуутай 963 делегат съездэ ерээ гэжэ тэрэ мэдээсээ. Гадаадын оронуудһаа ерэһэн делегацинуудые нүхэр Живков съездын зүгһөө халуунаар амаршалһан байна. Удаань съезд хүтэлбэрилхы органуудые: съездын президиум, секретариат, редакционно комисси болон мандатна комиссие һунгаа. БКП-гэй VII съездын хүндэтэ президиумдэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедые һунгаха тухай дурадхалые съездэ хабаадагшад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан байна.

Съездэ хабаадагшад, «Интернационал» дуулаа. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад Марсель Кашенэй, Болеслав Берудэй, Антонин Запотоцкиин, Гонзалес Диасай, тэрэшэлэн БКП-гэй VI болон VII съезднүүдэй хоорондохи үе соо наһа бараһан, БКП-гэй ЦК-гэй, шалгалтын комиссиин гэшүүдэй дурасхаалые нүхэр Живковой дурадхалаар съездын делегадууд, зал соо байһан бүхы хүнүүд хүл дээрээ бодон зогсожо ёһолоо.

Ахадуу коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай 30 делегаци, тэрэ тоодо Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй делегаци съездэ ерээ гэжэ нүхэр Живковой мэдээсэхэдэ, съездын делегадууд альга ташан, «ура» хашхаралдан угтаа. «КПСС, КПСС!», «Хэтэ мүнхын хани барисаан» гэһэн юрөөлнүүдые табяа.

Иимэ зүбшэхэ зүйл съезд баталан абаба:

1) Болгариин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл (элидхэлшэ — Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Тодор Живков).

2) Болгариин коммунистическэ партиин Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл (элидхэлшэ — Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Иордан Катранджиев).

3) 1958—1962 онуудта Болгариин арадай ажахые хүгжөөхэ гурбадахи табанжэлэй түсэб тушаа Болгариин коммунистическэ партиин VIII съездын Директивэнүүд (элидхэлшэ—Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Антон Югов).

4) Болгариин коммунистическэ партиин Центральна органуудай һунгалта.

Түрүүшын заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууһан Антон Югов БКП-гэй ЦК-гэй тоосоото элидхэл хэхынь тулада БКП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Тодор Живковто үгэ үгэбэ.

Францидахи политическэ байдал

ПАРИЖ, июниин 2. (ТАСС). Национальна суглаанай заседаниин забһарлаһанай һүүлээр де Голлиин правительствын состав болон эрхэ түлөөлэлгые баталха тухай асуудалые үндэр дуунда табиха тушаа үсэгэлдэр үгэ хэлэлгэ болоһон байна. Хэдэн депутадууд, тэрэ тоодо радикалнууд Массон, Глостерман, зүүнэй үзэл баримталдаг республиканецуудай нэгэдэлэй гэшүүн Боннэ, «Бэеэ даанхай республиканец» Куран болон бусад де Голлиин правительствода эрхэ түлөөлэлгэ олгохын түлөө дуугаа үгэхэбди гэжэ мэдүүлээ. Де Голлиин правительствые баталхын түлөө дуугаа үгэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайгаа социалистическэ партиин парламентска группын түрүүлэгшэ Дейксон зарим социалистнууд-депутадуудай зүгһөө мэдүүлээ.

Франциин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ урдань байһан радикал-социалист Мендес-Франсын хэлэһэн үгые парламентын гэшүүд ехээр һонирхон шагнаба. Национальна суглаанай зүүнэй тала баримталагшад тэрэнэй үгэ хэлэжэ байхада нэгэнтэ бэшэ ехээр альга ташаа. Граждан дайн болохонь гэжэ мэхэ гохо, заналта хэжэ байгаад парламентда баалалта хэһэн ябадалые Мендес-Франс буруушааһан байна. Иимэ ушарта парламента өөрынгөө һанамжые элитээр мэдүүлжэ шадахагүй байна бшуу гэжэ тэрэ хэлээ.

Де Голлиин байгуулһан правительствода Алжиртахи дай һүжэрөөжэ байһан, Алжиртахи хашалга хэһээлтын түлөө харюусалгатай хүнүүд ороһон байна. Тэдэнэр Алжиртахи дай зогсоохын тулада ямаршье юумэ хараалаагүй. Алжирта болоһон үймөөн, мүн Францида тохёолдоһон байдал хоорондоо ехэ холбоотой. Үймөө хэгшэд Францида фашистска диктатура байгуулхые оролдоно. Үймөөшэдтэ баадхуулжа байһан Национальна суглаанһаа генерал де Голль эрхэ түлөөлэлгэ абахые оролдоно гэжэ Мендес-Франс үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Бидэнэр демократидаа тэхэрин орохо ёһотойбди гэжэ Мендес-Франс мэдүүлбэ. Де Голлиин правительствын программые болон составые баталхаһаа арсажа голосовалхаб гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Правительствые толгойлогшын тушаалда кандидадай ерээгүй байхадань, Национальна суглаан дээрэ үгэ хэлэлгэ боложо байна. Энэ хадаа республикын түүхэдэ үзэгдөөгүй ушар гээшэ гэжэ Франциин коммунистическэ партиин парламентска группын түрүүлэгшэ Жак Дюкло хэлээ. Республикынгаа бүхы засаг түрые хүсэдөөр бэедээ даажа абахаар бэлэн байнаб гэжэ де Голлиин хэһэн мэдүүлгые һануулха зуураа, де Голль Алжиртахи, Аяччодохи үймөөшэдые буруушаажа үгэ хэлээгүй гэжэ Дюкло тэмдэглээ.

Орон дотор шанга засагай тогтоогдохоо байһые арад зоной эрид шууд буруушаадаг байһые зааха зуураа, парламентда «болошогүй заналта» хэгдэжэ байһан ушарые Дюкло буруушаагаа.

Коммунистнууд-депутадууд бултадаа де Голлиин правительствые буруушаажа дуугаа үгэхэ, орон дотор шанга засаг тогтоолгодо эсэргүү тэмсэлые коммунистическэ партии бүхы республиканецуудтай хамта саашадань үргэлжэлүүлхэ гэжэ Дюкло мэдүүлээ. Эсэсэй эсэстэ арад зомнай өөрынгөө һанамжые хэлэхэ байха гэжэ Дюкло хэлээ.

Алжирта «эртээнһээ бэлэдхэгдэһэн нюуса үгэсэлгын» хэгдэһые ЮДСР партиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Миттеран буруушаажа үгэ хэлээ.

Прогрессивнэ республиканец Пьер Кот үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ онсолон тэмдэглээ. «Парламентда баадхалга хэхэ эрхэ республикын президентдэ конституци олгодоггүй юм». «Гансахан хүндэ хуули гаргаха эрхэеэ үгэхэ гээшэ депутадуудай өөһэдынгөө эрхэ түлөөлэлгэһөө арсаһан ябадал болохо. Правительствые толгойлогшодо бидэнэр балай ехээр найданагүйбди. Генерал де Голлиин түлөө дуугаа үгэхэ гээшэ Алжиртахи «ниитын аюулгүйе сахиха комитедэй» түлөө дуугаа үгэһэн ябадал болохо байна гэжэ Пьер Кот мэдүүлээ. Хуули гаргаха гансахан лэ хүсэн бологшо Франциин хүдэлмэришэн ангиин, арадай хүсэ шадалда этигэжэ байһан тухайгаа элишэлэн хэлээд Пьер Кот үгэеэ дүүргэһэн байна.

ПАРИЖ, июниин 2. (ТАСС). Франциин шэнэ правительство байгуулха эрхэ түлөөлэлгэ генерал де Голльдо үгэхэ тухай асуудал үсэгэлдэр 19 час 35 минутада Франциин Национальна суглаан дээрэ үндэр дуунда табигдаа.

Де Голлиин правительствода этигэл найдабари олгохын түлөө Национальна суглаанай 329 депутат дуугаа үгөө. 224 депутат арсажа гараа үргэһэн байна.

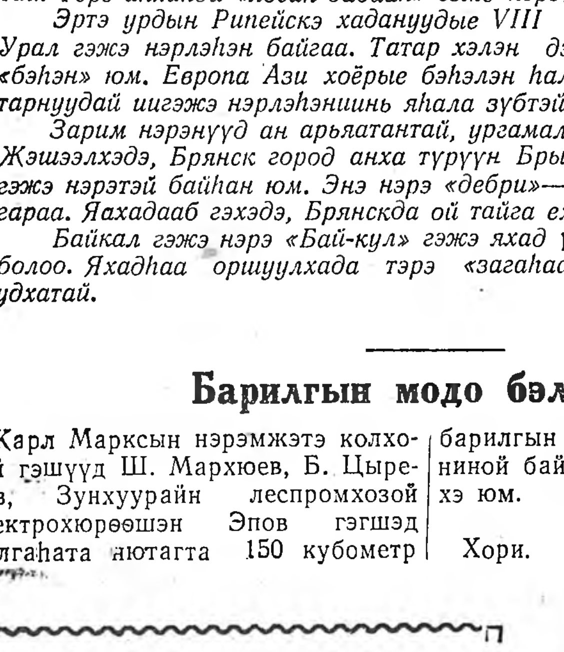
ФРАНЦИИН НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНДА

ПАРИЖ, июниин 2. (ТАСС). Правительствын эрилтын ёһоор Национальна суглаан хадаа правительствын дурадхаһан яаралтай хуулиин проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлбэ. Алжирта хэмжээ абаха онсо эрхэ түлөөлэлгэ правительствода олгохо тухай хуулиин проектые һайшааһанайнгаа һүүлээр эрхэ түлөөлгэ олгохо тухай хоёрдохи хуулиин проектые депутадууд хэлсэжэ ороо. Зургаа һарын болзороор үргэн ехэ эрхэ түлөөлэлгэ олгохо тухай генерал де Голль правительственна декларации соогоо эрилтэ хэһэн юм.

Хуули гаргаха һанамжа дурадхал оруулха, һунгуулиин бүгэдэ ниитын эрхын асуудалнуудые эрхилдэг комиссиин элидхэлшэ Тетжен хуулиин энэ проектые комисси һайшаагаа гэжэ мэдээсээ.

Дурсагдаһан хуулиин проект парламентын эрхые бага болгоно гэжэ депутат коммунист Баланже шүүмжэлһэн байна. Хуулиин проектые буруушаажа 232 депутат дуугаа үгөө. Тиихэдэ правительствода үргэн ехэ эрхэ түлөөлэлгэ олгохын түлөө 322 депутат дуугаа үгэһэн байна. Тингэжэ хуулиин энэ проект Национальна суглаагаар баталагдаад, Республикын Соведэй үзэмжэдэ үгтэбэ.

НАЦИОНАЛЬНА МАЯГАЙ ШЭНЭ ХУБСАҺАН ТУХАЙ

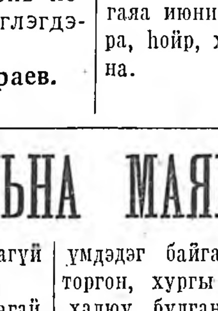

«Хубсаһан — бэеын шэмэг, эрдэм—ухаанай шэмэг» гэһэн оньһон үгэ бурят арадай дунда хэлэгдэдэг. Бурят арадай түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ культурын улам саашадаа хүгжөөгдэхэ тудам арад зоной абари заншалда, ажаһуудалда ехэ хубилалта болоо, боложошье байна.

Абаад үзэе! Урдань бурят зоной һуудаг багахан урса гэр соохи гоёолто: үхэг, абдар, эргэнэг, жабдан, аягын шэрээ, модон орон, табтай дэрэ гэхэ мэтэ байгаа һэмнай. Һаба һуулга, амһарта тухай хэлэһэнэйшье хэрэггүй, бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм. Эдээгээр гэр соохи эд хогшол хэжэ, эдлэжэ һуудаг байгаа-хон хүн мартаагүй байха.

Мүнөө хүдөө нютагай айлда комод, шифоньер, буфет, түхэреэн стол, диван, ялагар сагаан никельтэй орон, радиоприёмник, патефон, оёдолой болон һүнэй машина, ханын, столой часы, самоварһаа эхилээд, элдэб һай һайн амһартанууд гэрыень шэмэглэнэ. Эдэ бүгэдэ хадаа арад зоноймнай ажаһуудалда ехэ хубилалтын болоһые гэршэлнэ.

Энэ хубилалта тушаа хэлэхэ зуураа, бурят зоной үмдэдэг боложо байгаа шэнэ маяг хэлбэрэй хубсаһан тухай хэлэхэ шухала гэжэ һанагдана. Агууехэ Октябриин революциин урда тээ бурят зоной, илангаяа эхэнэрэй үмдэдэг хубсаһа, зүүдхэл һарха дарха, бэедэ тааруугүй, халуун, хүндэ байһан юм. Бурядууд үдэр бүхэндэ үмдэхэ юрын, тааруу зохид хубсаһагүй байгаа һэн. Гоёлой һайн хубсаһа гансахан лэ баяд ноёд үри хүүгэд үмдэдэг байгаа. Хамба торгон, хурга магнал, халюу булган, алта мүнгэн, шүрэ һубһан гэхэ мэтын эдээр хубсаһа оёхо, зүүдхэл хэхэ арга хүн бүхэндэ байгаагүй. Гэбэшье тэдэ хубсаһан тоотойхон сагта, жэлдээ нэгэ хоёр дахин үмдэгдөөд хадагалагдадаг, дараанда ородог байһан юм. Тэрэ үедэ илангаяа Байгалай үмэнэхи бурят эхэнэрэй зунай хубсаһа һанаад үзээл. Түнгэтэй гутал, түринтэй үмдэн, оодон халхагар самса, тоорбошо малгай гэхэ мэтые тэдэнэр үмдэдэг байгаа һэмнай. Зүгөөр газаашаа гарахадаа тэрлиг үмдэгшэ һааб даа. Тэрэншье зузаан дотортой, хуняаһатай, халуун нопигор хубсаһан байгаа.

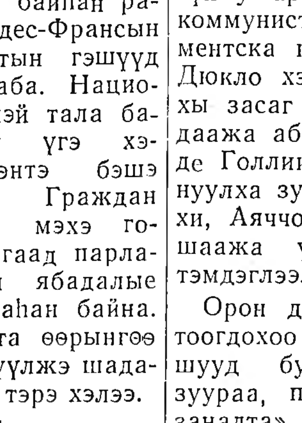

Урдын барга бүдүүн байдалһаа хахасаһан бурят эхэнэрнүүд мүнөө национальна түхэлэй тааруу зохид хубсаһа оёдог, үмдэдэг боложо байна. Тиимэ хубсаһа үмдэһэн хүнүүдэй Улан-Удын театр, кинодо орохонь, гудамжаар ябахань харагдадаг болобо.

Шэнэ маягай хубсаһа оёхо талаар үүсхэл гаргадаг, өөһэдынгөө хүдэлмэрие харуулдаг оёдолшод бии гээшэ. Тэдэнэй тоодо нүхэд Тарова, Гергесова болон бусад орон. Тэдэнэрэй оёһон хубсаһан эндэхи зурагууд дээрэ харуулагдана:

1. Тэрлигшүүгээр оёгдоһон плати. Иимэ платиие янза бүриин бүдөөр, элдэб түхэлтэйгөөр, энгэр захадаа элдэб гоё хүбөө угалзатайгаар, ута, богони, уужам хамсытайгаар, бодомол, шамамал захатайгаар гү, захашьегүйгөөр оёходо болохо бшуу. **2. Заахан басаганай үмдэхэ хабар-намарай пальто.** Энэ пальто энгэртэй захатай, туруутай, хармаантай, хойноо татуургатай юм. Иимэ пальто үхибүүнэй үмдэхэдэ мүн лэ хөөрхэнөөр харагдана. Тэрэниие элдэб үнгын драп сэмбээр, хилэн плюшээр гү, али ондоошье бүдөөр хүбэн табижа байгаад оёходо болохо ха гэжэ һанагдана. **3. Халюун захатай дэгэлтэй, хасабшатай малгайтай хөөрхэн басаганай дүрсэ.** Үхибүүндэ үбэлэй дулаахан хубсаһа элдэб маягтайгаар оёходо болохо байна. Энэ басаганай үмдөөшэ дэгэлэй хамсын залгалаа харагты даа. Пальтогой хамсы залгаһаншуугаар оёгдонхой. Бурят дэгэлые бэедээ тааруулжа, заха, энгэрыень гоё хүбөө, угалзатайгаар оёходо хүнэй дуран ха юм.

Республикымнай театрнуудай, Культурын байшангуудай, хүдөөгэй клубуудай сценэ дээрэ артистнар,ураһайханай самодеятельностьдэ хабаадагшад бурят хубсаһа үмдэжэ гарадаг гээшэ. Тэдэ хубсаһан на-

циональна наада харуулхада тааруу, һайхашаамаар зохид байдаг агша. Гэбэшье зарим ушарта тэдэ хубсаһан үшөөл тааруугаар оёгдоогүй байдаг.

Республика доторнай национальна түхэлэй спорт, хатар танца һүүлэй үедэ ехээр дэлгэрээ, хүгжөөгдөө, хүгжөөгдэжэшье байна. Гэхэтэй хамта, тэрээндэ тааруу спортивна хубсаһан бии болгогдоогүй байһаниинь гэмшэлтэй. Бурят барилдаашадай хубсаһан тухай бодожо үзөө һаа зохистой байгаа ха гэжэ һанагдана. Илангаяа барилдаашадай үмдэдэг хубсаһан спортсменүүдэй үмдэдэг бусад хубсаһанһаа ондоошог, баатар хүсэнэй һүр харуулһан угалза хээтэй байдаг һаа, али тухай һонин байгааб! Монгол барилдаашад зодог, шуудаг, гутал үмдэдэг гээшэ бэзэ. Бурят барилдаашад хүрэһөөр түрии барилсадаг. Тиимэһээ урдань бэһээр барилдадаг байгаа. Мүн энээн тухай бодожо үзэхөөр аа гү.

Эдэ бүгэдын эсэстэ шэнэ маяг хэлбэрэй хубсаһа хүнүүдэй ехээр һонирходог боложо байһан дээрэһээ, тэрэниие уран гоёор оёхо мастерской бии болгоо һаа яаха юм. Улан-Удын пионернүүдэй Байшангай уралан оёлгын кружогойхид бурят хубсаһа һайнаар оёжо шададаг болоһон байна. Энэ жэшээ дээрэһээ харахада, мастерскойнуудта тиимэ хубсаһа оёхо арга яһала бии гээшэ ха.

Е. Ринчинова,
Н. Цыбенов.

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00746. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3114.